

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

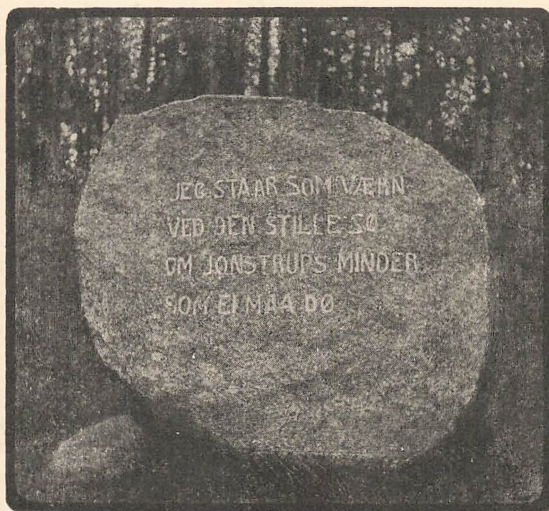
Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

JONSTRUPBOGEN

7DE BIND

1929

REDIGERET AF R. C. MORTENSEN

KØBENHAVN
JONSTRUPSAMFUNDETS FORLAG - NJALSGADE 67
KROHNS BOGTRYKKERI
1929

INDHOLDSFORTEGNELSE

	Side
Joakim Larsens Livserindringer indtil han blev Over- lærer.....	5
Nogle Oplysninger om Forhold der vedrører Joakim Larsens Livserindringer. <i>R. C. Mortensen</i>	40
Forstander Bredstrups sidste Dimission. <i>K. Frigast Hansen</i>	46
Gamle Elevers Tak til Forstander Bredstrup. <i>Ernst Gehl</i>	48
Min sidste Dimissionstale. <i>Stig Bredstrup</i>	50
Arne Møller. Seminarieforstander <i>P. J. M. Vinther</i>	56
Regnskab	60
Jonstrupsamfundets Bestyrelse	60

JOAKIM LARSENS LIVSERINDRINGER

INDTIL HAN BLEV OVERLÆRER

Efter hans egenhændige Optegnelse ved *R. C. Mortensen*.

Barndomshjemmet.

(1846—1860.)

DEN 23. Mai 1846 fødtes jeg som den mellemste af fem Søsken, alle Dreng, Søner af Kordegn og Førstelærer ved Friskolen i Nykøbing, Sjælland, Jens Christian Larsen og Hustru Elise Kirchhoff. Fader var Søn af en Snedkermester i Nykøbing, hvis Fader og Farfader havde været Gaardmænd i Abildøre i Odsherred. Fader var Snedker, indtil han blev forlovet med min Moder, men da hendes Forældre gjorde Vanskeligheder ved at give deres Datter til en Haandværker, besluttede han sig til at blive Lærer, og efter 3 Aars Ophold paa Jonstrup, dimitteredes han derfra 1838. Aaret efter giftede han sig. Praktisk Sans laa ham i Blodet, og han var opdraget til streng Flid, Orden og Sparsommelighed. Hans Barndomshjem var retliniet, men der var noget begrænset i Familiens Tankegang. Han var en alvorlig Mand, og jævnlig Hovedpine trykkede hans Humør, men han kunde dog godt spøge og nedlade sig til Børn, omend den hele Tone mellem Forældre og Børn dengang var langt mindre familiær, end den er nu til Dags, og dog var den fremskreden imod, hvad den var i Tiden forud, thi Fader og Moder sagde aldrig Du til deres Forældre men Han, Hun eller I, for saa vidt de ikke sagde Fader eller Moder. Min Fader var en kolerisk Natur og blev let heftig; men han havde et dybt og rigt Følelsesliv.

Moders Hjem havde været vidt forskelligt fra hendes Mands. Hendes Farfader, en Sachser, Søn af Stadsmusikanten i

Weissenfels, var en udmærket Harpenist, der udvandrede til Danmark og i Frederik V's og Kristian VII's Tid var noje knyttet til Hoffet. Derved blev Sønnen, C. F. Kirchhoff, forholdtvis flot opdraget, og ved de Kredse, hvori han færdedes i sin Barndom og første Ungdom i København og hos Morfaderen, der var Slotsforvalter paa Koldinghus, fik han Smag for et finere Liv, end der senere faldt i hans Lod. Som ungt Menneske levede han et muntert Liv i Hovedstaden, indtil Faderens Død 1799 tvang ham til at tage en Huslærerplads ved Dragsholm (Marke Mølle), hvor han blev kendt med sin tilkommende Hustru, kom senere som Privatlærer til Nykøbing og fik 1807 Kordegn- og Skolelærerembedet, i hvilket min Fader løste ham af. Saa vidt det lod sig gore i en lille By, fortsatte han som Mand sin Ungdoms Levevis, han var en fornøjelig Selskabsmand, men havde ikke let ved at tilegne sig de for en Familiefader ønskelige elementære moralske Egenskaber. Han bevarede længe sin Ungdommelighed og løb paa Skøjter og dansede Menuet endnu som gammel Mand. Sit Embeds Besørgelse overlod han fra 1838 til min Fader, der var konstitueret i det, indtil han, efter Bedstefaders Død 1856, fik fast Ansættelse. Bedstefader fik Lov til at give mig Navn: Elliot efter Gibraltars Forsvarer, Kirchhoff efter ham selv og Joakim efter Marat, en af Heltene fra hans unge Dage. Allerede mens jeg var en ganske lille Fyr, der ikke kendte til Gibraltar eller gloende Kugler, fortalte Bedstefader mig om Betydningen af mine drabelige Navne.

Uagtet Moders Barndomshjem ikke afgav Betingelserne derfor, blev hun en dygtig Husmoder, thi hun havde et hurtigt Nemme, livligt Temperament og til sin Død mange Interesser, ikke mindst for huslige Sager. Hun var en afgjort Sangviniker, hvis Humør skiftede let mellem Munterhed og Alvor. I Reglen var hun glad og meddelksom, og hun brugte i sin Tale mange folkelige Vendinger («som man siger for et gammelt Ord» o. s. v.). Til Fader saa hun stærkt op, og hun indtog overfor ham en mere underordnet Stilling end Hustruer i vore Dage overfor deres Mænd. Hun holdt af at læse og fulgte mærkværdig godt med i Begivenhederne i Avisen lige til sin Dod, men

Selskabelighed var hendes Element, og naar Hensynet til Faders Helbred lagde Baand paa hendes Lyst til at holde Dameselskab, søgte hun at holde sig skadesløs, naar Fader ikke var hjemme, ved at arrangere et lille Kaffeselskab.

Mit Barndomshjem prægedes af de Egenskaber, Fader havde medbragt fra sit Hjem: Arbejdsomhed (vi Børn maatte aldrig være ledige, om ikke andet, saa vinde Garn eller sy Bolde), Lydighed (der var kun een Vilje i Huset, nemlig Faders; men den gennemfortes stiltfærdigt; Straf var sjælden), Nojsomhed og streng Sparsomhed. Moders Husholdningspenge skulde slaa til, skont de var alt andet end rundelige, og af Faders Aars-indtægt skulde der blive noget tilovers til at sætte i Sparekassen. Og der blev intet berettiget Krav til god Husforelse tilside-sat, end ikke til Adspredelser. Hvert Aar fik vi en fornøjelig Køretur paa Landet (oftest til Rørvig); paa Faders Boghandler-regning stod ikke blot Skoleblade og Haandbøger (bl. a. fængs-ledes vi meget af Fabricius's Danmarkshistorie med Frolichs Billeder),*) men ogsaa underholdende Tidsskrifter; og Byens Lejebibliotek supplerede vor egen Morskabslæsning. Vi Børn blev tidlig vænnet til at erhverve os noget. Min ældste Broder skrev paa Byfogedkontoret, Ferdinand paa Amtsstuen, og jeg betalte mit første Lommeur med Penge, jeg havde tjent ved at skrive i Skattebogen for Amtsforvalteren.

Mod Fattige var mine Forældre gode. En praktisk Kristen-dom prægede Hjemmet. At baade Fader og Moder var voksede op i den Opfattelse af Kristendommen, der havde Kurs i den første Halvdel af det 19de Aarhundrede, var tydeligt nok; men de fulgte med i Udviklingen. Til Husandagt brugte de Wallins Prædikener og Zschokkes Husandagtsbog.***) Faders jævne Fromhed og praktiske Syn paa Livet gjorde ham til en udmærket Religionslærer, hvis Undervisning erindredes med Glæde af mange voksne; og for os Børn var det velsignet at vide, at vor Fremtids Skæbne gennem vore Forældres Bon var lagt i Guds Haand.

*) Den udkom 1854—55.

R. C. M.

**) J. O. Wallin: Prædikener over de aarlige Søn- og Helligdages Evangelier. I—III. Oversatte af P. Th. Schorn. 1843—45. Heinrich Zschokke: Husandagtsbog. Oversat af A. F. Krarup Vilstrup. 1852—53.

R. C. M.

Moder holdt Haandgerningsskole til 1848. Fader, der var en virksom Lærer, som daglig underviste i Skolen et Par Timer mere, end han var pligtig, læste desuden privat hos Byfoged Swanenskjolds, Kaptajn Buchwalds paa Annebjerggard og flere andre Steder.

Den daglige Levevis var meget tarvelig. Undertiden fik vi kun een Ret Mad om Middagen, f. Eks. Grød eller tykke Pandekager. Kun Fader fik Øl til Maden, vi Born et Krus Mælk. Vi bryggede selv i min første Barndom og kærnedede ogsaa en Del af det Smør, vi brugte. Embedsjorden var lejet ud, men paa et Stykke lejet Jord holdt mine Forældre to Køer. Af Grise holdt vi 1 à 2, og Slagningen af dem var en stor Begivenhed for os Børn. Hvedebrodt kendtes ikke til Hverdagsbrug. Om Søndagen fik vi en Halvskillings Tvebak til Kaffen og Sigtebrød om Aftenen, og naar der kom Besøgende, købtes Franskbrød til Aftensmaden. Men vor fortrinlige Appetit lod os Rugbrødet smage ypperlig, ikke mindst Endeskiven, hvis Erhvervelse gik paa Omgang mellem os Brødre. Til Højtiden bagte Moder Søsterkage, og desuden Klejner og Pebernødder til Julen og Boller til Fastelavn. Om Julen lagde vi selv Dej til Sigtebrød, der blev bagt hjemme hos Faders Moder, hvor de endnu havde Bagerovn.

Besøgende beværtedes i Regelen med Kaffe, eller — hvis det var Damer — med Syltetøj og Kager, undertiden med Kirsebærvin eller hjemmelavet Ribsvin; om Aftenen med Aftensmad ved dækket Bord, (medens Moder til daglig smurte Maden), og derefter Rødgrød om Sommeren og Kaffe om Vinteren. Om Julen fik vi Punsch, og den serveredes i Bolle med Punscheske efter at være højtidelig »afbrændt«. Vin brugtes kun ved Konfirmation og andre Højtideligheder. Middagsselskaber kendtes ikke i mit Hjem eller i mine Forældres Omgangskreds.

I min tidligste Barndom gik Fader i en hjemmesyet Kalkmuks Frakke; senere var han finere klædt. Altid var han pynktelig, selv paa sine sidste Dage. Moder holdt ogsaa af at være net klædt paa og spurgte endnu som 80aarig efter Moden. Vi Drengene gik i Hvergarnsbluser med Læderbælte og bred om-

faldende Krave og fik først Trøjer, naar vi var 12—13 Aar. Overfrakke kendtes ikke før vi blev voksne. Om Vinteren tog man et Tørklæde om Halsen, naar man løb ud. Klæder gik i Arv mellem os Søskende. Fra Theodor naaede adskillige Trøjer og Frakker over Ferdinands Ryg ned til mig; men længere kunde de ikke holde, saa Georg maatte have nyt Tøj.

I Køkkenet var der i 50erne intet Komfur, men en aaben Skorsten, hvorfra Soden ofte dryppede ned. Men til at røge Sild i var den god. Vi vaskede os i Køkkenet, og da vi Drengene var voksede lidt til, laa vi paa et Loftskammer, hvor der om Vinteren aldrig kendtes til Opvarmning eller Belysning.

I sin Fritid læste Fader, gik med Hund og Bosse paa Jagt ved Stranden eller paa Mark og Hede og kunde om Vinteren gaa i Klubben nogle faa Gange for at faa et Slag Kort. Han holdt meget af Whist og L'hombre, ogsaa hjemme, naar der kom Besøg. Skak spillede han gerne; men Keglespil, som han havde været passioneret for i sin Ungdom, lagde han af med Aarene, ligesaa Tobaksrøgning. Om Vinteraftener, naar Morkningstimerne var omme, sad Fader og vi Drengene rundt om det polerede Bøgetræsbord i Dagligstuen ved eet Tællelys, medens Moder havde Plads i Stolen ved Kakkelovnen med sin Strikkestrømpe og kun kom hen til Lyset, naar hun tabte en Maske eller havde et Æble at traktere os med. Det var en yndet Sport for os Børn at pudse Lyset, men ofte slukte vi det, og saa maatte vi ud i Køkkenet for at tænde det paany.

Fra min første Barndom husker jeg, at der blev spundet lijemme og sat Tøj i Væv. Senere faldt dette bort, ligesom den hele Levevis blev en Grad finere med de noget bedre Kaar. Til vor Husstand hørte Moders Moder til 1844 og hendes Fader til 1856.

Mine Forældres Omgangskreds var deres Slægtninge, Søskende eller Svogre — alle Haandværkere, samt Lærerfamilierne i Nykøbing og Omegn, især Brendstrup og Hornum i Nykøbing, Mortensen og Lybecker i Rørvig, Brinch og Kongsted i Nakke, Lorentzen i Braade o. fl. Nogle af dem var Originaler, saaledes den joviale Brinch, hvis Kone var min Gudmoder. Han holdt af at citere Holberg, især de mindst snerpede Steder.

saa at Moder maatte sige: »Tys, Brinch, husk paa Bornene!« Ogsaa den vittige Proprietær Momme i Klint og den elskværdige Lodsoldermand i Rørvig maa nævnes.

Fader var meget tilbageholdende overfor Indbydelser fra Familier, der i social Henseende stod et Trin over os. Af hele Omgangskredsen var Saddelmagermester Johan Kirchhoffs Kone den, der besad den største Politur, da hun baade som Barn havde færdedes i Embedsmændenes Familier i Byen og som ung Pige opholdt sig i dannede Huse i København. De beskedne Julegilder, der gik paa Omgang i Familiernes, stod for os, der ikke var bedre vant, som en stor Herlighed, og det samme gjaldt Helligaftenerne med Klokkeringning, Ribbenssteg, Klejner og andet, vi ikke fik til daglig Brug. Juletræ brugte vi ikke og Gaver lige saa lidt, heller ikke ved Fødselsdage. Men een Ting havde vi forud for Nutiden, det var en hyggelig Mørkningstime, i hvilken hele Familien var samlet i Dagligstuen, medens Brænde- eller Torveilden lyste ud fra Kakkelovnen og kastede en oplivende Lysstriben hen over Gulvet. Da gik Tiden med Fortælling og Sang. Vore Forældre talte om deres Ungdom og Byen dengang, eller Fader fortalte om sine Rejser, (thi vel gjorde man færre og kortere Rejser, end man gør nu, men til Gengæld oplevede man maaske mere paa disse og huskede dem bedre), eller fortalte min yngste Broder Bibelhistorie eller Danmarkshistorie; thi Fader var en ypperlig Fortæller. Undertiden sang Moder og Fader deres Ungdoms Sange fra Th. Thaarup (f. Eks. Nys fyldte skøn Sigrid sit 18de Aar) til J. L. Heiberg (O, hvor gerne saa jeg ikke Sjællands høje Bøgelund).

Den Skolebygning, vi boede i, var opført 1843 og havde afløst den ældgamle Latinskolebygning med dens tykke, røde Mure, som i Kristian VI's Tid var blevet »Dansk Skole«. Der var to Lejligheder og to Skolestuer. Vor Lejlighed bestod af 3 Værelser i Stueetagen og 2 Loftsværelser. Paa den ene Side var den rummelige Have med mange Frugttræer og Bærbuske, og paa den anden Side Kirkegaarden, der af os Born blev brugt til Legeplads. Vi ringede tit den lille Klokke Morgen og Aften, men den store Klokke, som lod Kl. 12, maatte Pigen ringe eller

ogsaa Niels Vægter, der var Ringer Son- og Helligdage og til- lige fungerede som Graver. Paa Kirketaarnet samledes ofte Flokke af Stære og Krager, som vi opfordrede Fader til at skyde, og baade Ugler, Taarnfalke og Stære ynglede i Kirke- bygningen. Paa den tredje Side laa Amtsstuen med sin her- skabelige Bygning, store Gaard og prægtige Have, og paa den fjerde var der over »Lysehaven« fri Udsigt til Nordstrand, det dagligdags Navn paa Kattegat.

Eggen om Nykøbing var smuk og ejendommelig. Ved Fjor- den havde man et ægte sjællandsk Landskab med Mark og So og en Række kønne Skove fra Grønnehave til Kongsore. Fra mine Forældres højtliggende Hjem saa man ud over Isefjor- den lige til Ovro, og til den anden Side til Spodsbjerg Blink- fyr, der undertiden var en Ledestjerne for Nattesiddere, der i en sen Time gik hjem fra Gæstgivergaarden ad den mørke Gade, hvor der i min Barndom endnu ikke var Lygter. Ved Kattegat var derimod et vestjysk Landskab med Lyng, Flyve- sand, Marehalm og Sandrevler. Jævnlig Udflugter, fra Rør- vig til Sjællands Odde, lærte mig hele Eggen at kende. Derfor blev jeg som voksen ikke særlig betaget ved at komme til Vesterhavet; Naturen der var kun en Grad mere storartet end den, jeg kendte fra Barn af.

Livet i Byen gik som Reget roligt og stilfærdigt. Indtil 1860 kom der kun Post 3—4 Gange om Ugen; først Dampskibsfor- bindelsen med Roskilde, Dampskibet »Boreas« 1853 (to Gange ugentlig) og »Frederik VII« 1858, bragte Nykøbing i lettere og hyppigere Forbindelse med Omverdenen. Endnu i 1840-erne blev en yngre Mand, som forudsagde, at den Tid vilde komme, da man kunde rejse fra Nykøbing til København og tilbage igen den samme Dag, betragtet som sindsforvirret. Det var jo endnu Dagvognenes og Fragtmandenes Tid, og man rejste til Sos med Sejlskibe. Der var mange Smaakøbstadsinteresser og ikke lidt Bornerthed; men tillige Hjælpsomhed og Deltagelse i Glæde og Sorg. Man vaagede hos hinanden i Sygdomstilstælde og sendte Barselmad til Koner efter deres Nedkomst; ved Døds- fald sendte man Kranse, ofte bundet af Grønt fra Nabos eller Genbos Have, og stroede Sand og Buksbom paa Gaden, inden

Ligtoget kom; thi som Regel skete Begravelsen fra Hjemmet, hvor der trakteredes med Vin og Kager. Og traf det sig, at et hæderligt, gammelt Ægtepar, jeg husker f. Eks. Smedemester Christen Gottschalcks, holdt Guldbryllup, fik de Fakkeltog og Janitscharmusk (Klarinet, Piccolofløjte, Triangel og Tromme) af Borgerne. Sprøjteproverne paa Torvet var en stor Morskab for os Dreng, og de aarlige Krammarkeder aabnede os et Indblik i ellers ukendte Herligheder, lige fra Borellos Legetojs-butik til Schwabes Karussel; men de 8 Skilling, som udgjorde den reglementerede Markedsgave, (medmindre Fader kom paa Markedet for at hilse paa Boghandler Friis eller Buntmager Tofte fra Holbæk og ved den Lejlighed gav et Ekstrabidrag), kunde give en Hovedbrud nok med Hensyn til Anvendelsen. Hver Sommer var der Fugleskydning med Skovbal i Grønnehave og ligesaa Fest den 6te og 25de Juli. Vi var dengang endnu saa nær ved Fredericia- og Isteddagene, at Mindet om dem var lyslevende. Fader og Moder fortalte om Begejstringen i 1848 ogsaa derhjemme, og den blev regnet for en daarlig Dreng, der ikke kunde alle Vers i »Dengang jeg drog afsted«. Om Vinteren var der Baller, Juletræ og Dilettantkomedie i »Borgerlig Forening«, og af og til kom der Taskenspillere eller omrejsende hannoveranske Hornorkestre, Savoyarder og Lirekassemænd, de sidste undertiden med dresserede Aber. Snart var det Invalider, som drog om med Lirekasser, snart Udlændinge; saaledes mindes jeg en Ungarer, med hvem Bedstefader talte Latin. Hos en tilrejsende Danselærerinde lærte vi Dans og pæne Manerer.

Fortidens Ildebrande havde odelagt de fleste gamle Bygninger, blandt de tiloversblevne var Smedemester Christen Gottschalcks med en prægtig gammel Dagligstue, hvor der ligesom paa Landet var fast Bænk om de to Sider af Bordet, Bilæggerovn med Messingkugler, to Alkovesenge og Kalender paa Indgangsdørens indvendige Side. Karakteristisk for Byen var de store Købmandsgaarde (Grundtvigs, Hans Bentzens og Gamle O. Olsens), hvor der for Næringsfriheden var et broget Liv og Beværtning i Skænkestuen. Endvidere Havnen med danske og fremmede Skibe, deriblandt holstenske med Boghvede-

gryn og Ost, og bornholmske Fartøjer med Fajance, hvilke Sager bekendtgjordes til Salg af Claus Trommeslager.

Originaler var der ikke faa af. Om det 18de Aarhundrede mindede Ole Møller og Købmand Christopher Bentsen*) med deres røde Tophuer og Lærer Eilertsen, den gamle Blaagaard-Seminarist, der besøgte Bedstefader i Kjole og Nankinsbenklæder, om Napoleonstiden Hannoveraneren Thies, der var flygtet fra sin Hjemstavn for at undgaa Udskrivning til den store Armé, og Lektor Buchwald, der havde været med i Napoleons Felttog. Han nynnede altid franske Viser og skrev Noveller paa et Sprog, der faldt mig svært at renskrive, da det halve var Fransk. Den pudsige Reservevægter Johan Grundtvig, der ikke kendte andre personlige Stedord for 3dje Person end »hun« (han sang: »Det var ved Midnatstide, vor Frelser hun blev født«) var den sidste Ætling i Nykobing af Familien Grundtvig. Den sindssyge Købmand Boysen, en Blanding af Hamlets og Hofnarrens Natur, benyttede sit Frisprog som Sindsyng til at sige Folk drøje Sandheder. Skomager Bendahl med sit halvindiske Fysiognomi var Søn af en indfødt Ostindianer, som en dansk Koffardimand havde optaget fra en Baad i den bengalske Bugt.

Man brugte en frodig Samling af Øgenavne efter vedkommende Persons Fødested, Levevej, Forseelser o. s. v. Saaledes Lars Monbo, Christen Jyde, Mads Soldat, Maren Landseners, Vægtermarie, Præstebodil, Potterasmus, Skraldekaren, Kæppekaren, Godtkøbsskomageren, Kysseanders, Blussemads, Kornbonden, Dueniels, Kæmpen, Søren Enarm o. fl.

Vi Børn levede et sundt Friluftsliv i vor Fritid: spillede Langbold, Pind, Paradis, Klink, Kaj og So i Hul, — fløj med Drager, søgte efter Fuglereeder i de smaa Skove paa Byens Marker og Lyng, gik med Fader paa Jagt eller med Bedstefader til Engmosegaard eller Højby, var med at hente Torv hjem fra Ellinge Mose, fangede Rejer i en lille Rejehov, som Niels Vægter

*) Fader fortalte, at Christopher Bentsen engang havde en Abe, som paa Kommando klavrede op ad en Stang og satte sig oppe under Loftet. De forbavsede Bønder, der troede, at det var den slemme selv, truede advarende ad ham og sagde: »Kristaafer, Kristaafer, tænk paa, hvad Du gør!«

havde lavet os, vadede til Ringholm efter Æg, badede og svømmede i Fjorden eller i Nordstrand, laante Baade af Skipperen til Roture, løb om Vinteren paa Skøjter eller sloges med Snebolde; og om Fastelavn slog vi Katten af Tønden. Vi havde Kammerater i Fætrene og andre Drengene fra Skolen, og ved Fa-

Joakim Larsen
kort efter Konfirmationen i 1860.

milieselskaberne, naar der blev danset eller leget Selskabslege, kom Kusinerne med.

Som Barn var jeg meget sygelig. Tre Gange maatte jeg lære at gaa, da jeg glemte den Kunst først i en Skarlagensfeber og siden i en Hjernebetændelse, der bragte mig Døden nær. Senere havde jeg forskellige mindre Sygdomme. Derfor var jeg mere stille og alvorlig end Børn i Almindelighed.

Mine tidligste Barndomserindringer har jeg fra 4-Aars Alderen, da jeg ved Tante Hannes Bryllup første Gang kortede i Karet og kort efter var Vidne til Festlighederne ved Soldaternes Hjemkomst.

Min Undervisning fik jeg først af mine Forældre, saa i Fri-skolen (læste desuden Tysk hos Lærer Hornum) og fra 1857 i

Betalingsskolen. Jeg lærte at spille Violin og lidt Fortepiano ligesom mine andre Brødre undtagen Ferdinand, der spillede Flojte. Da jeg havde et ganske godt Nemme, var der en Tid nogen Tale om at lade mig studere, hvorfor jeg læste noget Latin hos Overlærer Giessing og Pastor Budde Lund. Af Hensyn til det bekostelige i at gennemføre denne Plan blev den opgivet, og det har jeg kun Grund til at være glad over. Jeg læste som Barn alt, hvad jeg kunde faa fat i, lige fra Campes Revisionsværk i min Faders Bogsamling og til de rationalistiske Skrifter fra det 18de Aarhundrede blandt Bedstefaders Bøger. Allerede i en Alder af 13—14 Aar kendte jeg til religiøse Anfægtelser, men jeg arbejdede mig igennem dem og blev kun derved mere moden til min Konfirmation, der fandt Sted den 15. April 1860.

Paa Jonstrup.

Da min Broder Theodor skulde optages paa Jonstrup Seminarium 1858, rejste Moder og jeg med, og ved den Lejlighed saa jeg Kobenhavn for første Gang. Ogsaa min yngste Broder, Viktor, var med, da han skulde raadspørge Professor Lehmann for sine Øjnes Skyld. Jeg gjorde mig bemærket ved at blive borte fra det øvrige Selskab inde i Tivoli og derfra løbe ind til Onkel Carl i Dronningens Tværgade.

Det blev bestemt, at ogsaa jeg skulde gaa Lærervejen ligesom min ældste Broder. Kort efter min Konfirmation rejste jeg i Maj 1860 med L. Wiggers (over Frederikssund og videre til Fods) til Jonstrup for at overvære Adgangsprøven. Theodor, som jo endnu var Elev paa Seminariet, fulgte med os til København, hvor vi boede i Hotel »Dannevirke« ved Nørrevold. Vi var baade i Det Kongelige Theater og i Kasino.

Fra 1860 til 1861 læste jeg derpaa hos Fader sammen med L. Wiggers, der kom paa Seminariet 1861, og det følgende Aar læste min Broder Theodor, som den Sommer blev dimitteret derfra, med mig. Fra Juni 1861 var han bleven Andenlærer i Sørbý-

magle ved Slagelse, og i August forlod jeg min Fødeby for bestandig og tog Ophold hos ham. I Slagelse havde jeg Lejlighed til at forundre mig over at træffe holstenske Dragoner indkvarterede. De pludrede Tysk udenfor Ridehuset, mens de syslede med deres Heste. I Oktober samme Aar rejste vi til Køge, hvor Theodor var blevet Lærer ved Realskolen. Trods mine 15½ Aar besørgede jeg, hjulpet af Onkel Carl i København, Indkøb af Møbler til Theodor. Jeg sejlede derind med en lille Damper gennem Kalvebodstrand og kørte tilbage ad Landevejen paa Møbelvognen.

Med en lille Afbrydelse ved en Julerejse til Nykøbing (paa hvilken Theodor og jeg efter at være sat »øver Vandene« gik vild i Odsherred om Nattèn, saa vi først naaede hjem efter Midnat), var jeg i Køge til April 1862. Efter en Maanedes Ophold i mit Hjem tog jeg saa med Fader til Optagelsesprove paa Jonstrup, der blev afholdt den 23. og 24. Maj, jeg bestod som Nr. 1, og jeg beholdt denne Plads i alle de 3 Seminarier. Efter at have bestaaet Optagelsesproven var jeg først i København og saa i Køge (der gik dengang Dagvogn dertil fra Taastrup) hvorefter jeg tog hjem. Efter at have vikarieret for Lærerinde Jomfru M. Holm, hvorved jeg tjente to Guldkraveknapper — min første Fortjeneste som Skolemand — sagde jeg paany Farvel til Nykøbing og den 1ste Juli holdt jeg mit Indtog paa Jonstrup.

Den alvorlige Del af Seminarielivet karakteriseredes ved strengt Arbejde, ringe Frihed og tarvelig Kost. Vi lærte at arbejde ihærdigt, blev holdt borte fra daarlige Adspredelser og fik en Sum af solide Kundskaber samt en god Anvisning paa praktisk Skolegerning. Men Vækkelse og aandeligt Liv i den ene eller anden Retning var der ikke meget af, den nationale undertaget; thi der herskede en god, dansk Tone. Forstanderen havde arbejdet sig op fra Boelsmandshjemmet til Etatsraadsværdigheden. Han var i sin Undervisning klar og grundig men tør og lidet interessant. En helstøbt Karakter var han, og dette skønner jeg mere paa nu end jeg gjorde dengang, hvor man folte sig hæmmet i de fleste Udslag af ungdommeligt Liv ved hans noget gammeldags Regimente. Følgerne heraf viste sig paa en ejendommelig Maade i Januar 1865, da Forstanderens Uvilje

mod at træffe alvorlige Foranstaltninger i Anledning af et Koppetilfælde blandt Eleverne bevirkede, at disse — med Lærernes Billigelse — forlod Seminariet, indtil Sygdommen var forbi («Koppeprøret»).

C. Mortensen, Beyerholm og H. Mortensen var dygtige Lærere, men de to sidste altfor sære til at have opdragende Indflydelse paa Eleverne. Johannes Clausen, den senere Biskop i Aarhus, medbragte fra sit Hjem og sit Ophold i Udlandet betydelig Almendannelse, men for Seminariegerningen havde han ikke stor Interesse. Kun hans Oplæsninger af Holberg, Øhlenschläger og H. C. Andersen var fortrinlige og gav os en ypperlig Nydelse. Clausen søgte at samle Elever om Vinteraftener til vækkende Foredrag og Samtale, men da dette ikke var vel set af Forstanderen, kom der ikke mange. Jeg var der kun et Par Gange. Hans Efterfølger, Fr. Dahlerup, var en dygtig Lærer, men ikke oplivende.

For selskabelig Dannelse blev der intet gjort, da Lærernes Hjem ikke stod aabne for Eleverne, og udenfor Seminariet var der næsten ingen dannede Familier i umiddelbar Nærhed af Jonstrup. I det sidste Aar kom jeg nogle Gange hos Forstanderens, efter at min Fætter, L. Wiggers, var bleven forlovet med Datteren Othilia. Ogsaa mindes jeg et Par enkelte Besøg hos Dahlerup og H. Mortensen. Her var jeg Fadder til Sønnen Rasmus, den nuværende Skoleinspektør, sammen med de to andre Dukse: Wiggers og Mygind. Ellers havde jeg Økonomen Gehls at komme til, baade fordi jeg læste med Sønnen Ernst og fordi Gehl var Ven og Seminariekammerat med min Fader.

Seminariets Lokaler var gode, men der manglede de Læseværelser, som senere er indrettede. Man savnede derfor Ro til Forberedelsen. Denne maatte enten ske paa Klasseværelserne eller paa Spisestuen, og den sidste benyttedes mest, da den var det eneste Lokale, i hvilket der maatte ryges. To og to slog sig sammen ved Læsningen og ved praktisk Skolegerning, saaledes Jens P. Bergmann og jeg. Vi havde ogsaa Thedrikning fælles. Ved Eksamenslæsning lejede Seminarieeleverne sig ind hos forskellige Familier i Vangen. Bergmann og jeg havde den Behagelighed at kunne benytte Gehls Loftsværelse baade 1864

og 65. Man sled godt i det med Læsningen til Dimissionen. Af Hensyn til Varmen var man oppe Kl. 4 om Morgenen, drak Kaffe hos Mølleren og hængte saa i den hele Dag, men holdt op Kl. 10 Aften. Naar Middagsmaden var sløj, havde ellers Tjeneren Henrik vor Sogning med Kaffedrikning. Det sidste Aar var jeg »Opsynsmand« sammen med Malling, H. P. Olsen og Julius Petersen.

Livet mellem Kammeraterne var noget af det mest uddannende ved Opholdet paa Jonstrup. Ved at lære 5 Hold, altsaa over 100 Mennesker at kende, fik man nødvendigvis en Del Menneskekundskab, især da man var saa tæt inde paa Livet af hverandre som Følge af Internatsordningen. Tillige sluttede man Venskabsforbindelser, der varede Aar igennem, ja nogle hele Livet (Bergmann, Kroman, Hans St. Jørgensen). Af Venner udenfor Klassekammeraternes Kreds maa jeg nævne Zakarias Nielsen, Carl Henriksen, Fr. Mygind, Fr. Smith og Emil Rolsted. Emanuel Henningsen stod jeg mere fjernt.

Smaaudflugter i den smukke Omegn var almindelige. Hvert Aar blev der i Juli holdt en stor Skovtur, efter at den yngste Klasse var kommen. Et Aar gik den med Vogn til Raavad og Skodsborg, men i Reglen til Fods til Frederiksdal. Jeg mindes tydelig den første af dem. Det var en Lørdag d. 12. Juli 1862. Næsten alle Elever var med og ligesaa Lærerne med Undtagelse af Forstanderen, der aldrig tog Del i disse Ture. Gennem den smukke Skov gik vi til Frederiksdal med Seminariets Fane i Spidsen for Toget, drak Kaffe i Haven, var ved Furesøen og paa Jægerbakken, tumlede, legede og sprang Buk. Derpaa spiste vi til Aften i Kroens lange Spisesal (den, som omtales i »Fra Piazza del Popolo«) og havde bagefter et livligt Punschesold med Taler og Sange. Resten af Punschen blev taget med til Jonstrup og der drukket næste Aften paa Øen ved Mølledammen. Her holdt vi ogsaa undertiden andre Sommeraftener smaa Punschesold. Ved en saadan Lejlighed i 1863 fik vi nogle omrejsende tyske Hornblæsere til at spille for os i Anlægget og bagefter til Dans i Spisestuen. Men i 1864 viste vi de hannoveranske Musikere bort; jeg maatte som Opsynsmand gaa ud og fortælle dem, at vi gav dem ikke noget.

I Vintertiden havde vi Aftenunderholdning af Eleverne Lørdag Aften, undertiden bistaæde af Lærerne. Der var Musik og Oplæsning eller et lille Foredrag. Jeg læste engang noget op af Runeberg og holdt en anden Gang et historisk Foredrag. Meget ofte hørtes der Kvartetsang i Morkningen: om Sommeren i Anlægget, om Vinteren paa Spisestuen, og da der var adskillige gode Stemmer blandt Eleverne, var dette en virkelig Fornøjelse. Selvfølgelig var der om Vinteren Snebatailler paa Pladsen og Skøjteløb paa Soen. En Fastelavns Mandag fik vi Besøg af unge Bønder fra Bringe i stort Optog, og vi gjorde dem derpaa Gensøg.

Af og til slog enkelte sig sammen til Smaaudflugter, hyppigst Søndag Eftermiddag til Frederiksdal. Jeg var hvert Aar til Grundlovsfest paa Eremitageplænen. I disse Aar holdtes Festen regelmæssig paa den dejlige Slette med Skov omkring og Sundet i Baggrunden, og ingen Partikævl forstyrrede Harmonien. Man gik fra Jonstrup baade derhen og hjem igen, kvikkede sig op ved et Bad i Furesøen og bedede i Frederiksdal eller i Store Kro i Lyngby. Især mindes jeg Grundlovsfesten 1864, da Kongen var der og en 20—30,000 Mennesker, med Taler af Broberg, Ploug, Rimestad, Adler og Hammerich. Samme Aar var jeg til Folketingsvalg i Lyngby. I alle 3 Aar tilbragte jeg Fastelavnen i Skuldelev, og en Septembersøndag havde en Flok af os en Udflugt med Vogn til Frederiksborg og Fredensborg fra 6 Morgen til 12 Aften. Fødture generede os ikke i den Alder; at gaa et Ærinde til København og tilbage igen paa samme Dag, ialt 5 Mil, regnede man ikke for noget.

Hvert Aar foretog hele Seminariet — atter med Undtagelse af Forstanderen — en Tur til København for at se Museer. Her fik vi fortrinlig Vejledning af Mænd som gamle Thomsen eller Japetus Steenstrup. Vi gik gerne derind en Lørdag Morgen, men naar vi om Aftenen havde været i Det Kongelige Teater, Tivoli eller Alhambra, søgte vi at komme til at køre hjem med Lærerne eller andre og hvilede ud om Søndagen efter den rigeholdige Dag.

Udskejelser fandt aldrig Sted. Det kunde ske, at en fik et Glas for meget af den just ikke fine Punsch, eller at et Par an-

dre gjorde Smaabesøg i Ballerup Kro, men slemme Ting hortes ikke.

Staaende Fester var Seminariets saakaldte Stiftelsesdag den 14de Marts*) og Kongens Fødselsdag d. 6. Oktober. Saa fik vi varm Mad om Aftenen, og derpaa var der Aftenunderholdning og Bal i Gymnastiksalen. Omegnens Honoratiores var med. Paa Forstanderens Fødselsdag, hvor Duksen i ældste Klasse maatte holde en Tale til ham, og ligesaa paa Fru Gehls Fødselsdag, fik vi dækket Bord om Aftenen med Punsch. Da Forstanderen d. 7. Januar 1864 holdt 25 Aars Jubilæum som Forstander, forærede vi ham en Solvordopsats, og efter en alvorlig Fest i Gymnastiksalen, hvor L. Wiggers som ældste Klasse Duks førte Ordet, gav Forstanderen en splendid Frokost for hele Seminariet, og om Aftenen var der Bal.

Der kom ikke mange Besøg til os. Min Broder Theodor var der ét Par Gange og Elise i Sommeren 1863, da hun var Veninde med Emilie Gehl.***) Men Ferierejserne til Nykøbing var Glanspunktet i min Tilværelse. Om Sommeren spadserede jeg med min Vadsæk paa Nakken til Frederikssund, sejlede derfra til Nykøbing med »Frederik VII« og tilbragte sammen med mine Brødre en herlig Maaned dels i det gamle Hjem og dels med Smaaudflugter til Rørvig, Odden eller Klint og med Besøg hos Familier og Hanne, mine Forældres gamle Pige. Badning blev heller ikke forsømt. Om Julen lejede vi flere i Fællesskab Vogn fra Jonstrup til Roskilde, og derfra gik det med Dagvogn over Holbæk til Nykøbing. Undertiden tog man over Holbæk og Lammefjorden, hvor man blev redet ud til Baaden paa Ryggen af en Fisker, tog en Aare for at holde Varmen og signaliserede efter Baaden med Lys i Vinduet. En saadan Vintertur kunde vare fra Kl. 3½ om Morgenen og til Midnat; men da den foregik sammen med Slægtninge eller Venner, var den desuagtet fornøjelig. I Dagvognen forkortede man Tiden med Sang og undertiden en Whist. Engang gik jeg hjem

*) Seminariet oprettedes ved Reskript af 25. Juni 1790, og Undervisningen begyndte den 14. Marts 1791.

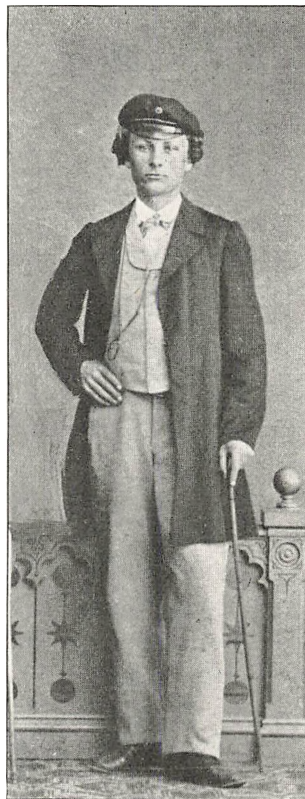
**) Joakim Larsen blev i Julen 1863 forlovet med sin her nævnedes Kusine, Elise Kirchhoff.
R. C. M.

fra Roskilde til Nykøbing. Det var efter Koppeoprøret 1865, da jeg ikke havde Penge til den uforudsete Rejse.

Efter Indbydelse af Theodor var jeg i Juni 1865 en 2 Dages Tur i Sverrig sammen med ham og Lærer Thorvald Nielsen fra Køge. Med »Hamlet« sejlede vi fra København til Helsingborg, kørte til Høganæs og var nede i Gruberne, gik saa til Mølle og besaa næste Dag Kullen og Fyret. Fra Helsingborg sejlede vi med »Ophelia« til Helsingør og tog videre med Jærnbanen. Jeg stod af ved Lyngby Kl. 9 $\frac{1}{2}$, og gik til Jonstrup ad Stien gennem Skoven, i den smukke Sommernat, hvor Ræv og Hjort puslede i Krattet. Henved Midnat var jeg hjemme. Den Slags smaa Oplevelser fra de unge Dage staar fast prægede i ens Erindring.

Kongens Død og Krigen bragte en alvorlig Stemning ogsaa paa Seminariet. Det var Søndag d. 15. November, Frederik VII døde, og Mandag Morgen kom en af Kammeraterne fra København med den sørgelige Efterretning. Vi holdt en Sørgefest i Gymnastiksalen med Tale af Forstanderen.

Krigsbegivenhederne i 1864 blev fulgt med levende Interesse. Der var en stærk patriotisk Stemning over os, som blandt andet fik Udtryk ved Afskedsgildet for de Kammerater, der gik med i Krigen som frivillige. Naar Aviserne kom om Aftenen, var der Trængsel paa Spisestuen (vor sædvanlige Forsamlingsaal); en eller anden maatte læse de sidste Nyheder op for alle. Tilbagetoget fra Dannevirke, der kom saa aldeles uventet, vakte i første Øjeblik Forbavselse, Sorg og Harm;

Joakim Larsen
som Elev paa Jonstrup.

jeg fik Efterretningen i Frederikssund Fastelavnslordag, paa Vejen til Skuldelev. Den eneste Gang, jeg kom i umiddelbar Berøring med Krigen, var i Paasken, da jeg paa Tilbagevejen fra Nykobing saa i Jernbaneloget 22 røde og gule preussiske Husarer, fangede i en Træfning ved Fredericia. Men den knugende Stemning trykkede os alle, især d. 18. April og d. 29. Juni.*)

De 3 Aar gik, og saa kom Afslutningen. Efter at der først mellem os selv indbyrdes var foretaget en privat Dimission paa »Regensen«, hvor et Censurudvalg af Kammeraterne gav Karakter for saadanne Fag som »Stovletrækning« og Kurmageri m. m. kom — efter forudgaaende skriftlig Prøve — den mundtlige Dimission i Slutningen af Juni. I de Aar havde den et festligt Præg, bl. a. ved Besøg af Overskoledirektøren**), Biskop Martensen, Professor A. P. Berggreen, General la Cour, Docent Fjord, Overlærer Henrik Smith o. fl. Dimissionen var delt i to Dele: 1864 tog vi Eksamen i Historie, Geografi, Naturfag og Matematik, 1865 i Resten af Fagene. Her fik jeg i Pædagogik en Kompliment af Biskop H. L. Martensen***) og i Regning af N. J. Fjord. Efter den alvorlige Afslutning med Tale af Forstanderen spadserede vi i Anlægget og luftede vor Kjole og høje Silkehat, med hvilke Attributer vi i Dagens Anledning var bleven udstyrede. Derefter blev der holdt en Autodafé i Skoven, hvor enkelte Kammerater opbrændte de Lærebøger, der var dem mest imod, og endelig om Aftenen et Punschesold paa Spisesalen. Dagen efter bød jeg Farvel, og den 29. Juni rejste jeg over Roskilde til Nykobing sammen med Seminariets Lærer Fr. Dahlerup, der lige var bleven forlovet med en af Dotrene fra »Nøddebo Præstegaard«.

*) Den 18. April blev Dybbøl stormet af Fjenden. Den 29. Juni blev Als taget.

R. C. M.

**) K. H. With, Musehistoriens Forfatter, men han døde d. 5. Juni 1865, for Joakim Larsens Dimission.

R. C. M.

***) Da Joakim Larsen ikke fortæller, hvad Biskoppen sagde, skal jeg meddele det. Jeg er muligvis den eneste Nulevende, der ved det. Han sagde til den Examinand, der kom op til det grønne Bord, da Joakim Larsen forlod det: Kan De gøre det halvt saa godt som Deres Formand, skal De faa ug.

R. C. M.

Lærertiden.

Kort efter min Dimission fik jeg en Dag Opfordring fra L. Wiggers, der havde opnaaet fuldt Timetal ved Københavns Skolevæsen, om at søge hans Plads som Medhjælper hos Førstelærer og Inspektør J. F. Holm paa Frederiksberg. Søndag den 9. Juli tog jeg derind og traf om Mandagen med Holm og Skolekommissionens Formand, Provst P. E. Hall den foreløbige Aftale, som senere blev stadfæstet af Skoledirektionen. Jeg skulde have 300 Rigsdaler aarlig for at undervise 20 Timer om Eftermiddagen samt lede Kirkesangen. Om Tirsdagen var jeg atter hjemme og havde en rar Sommerferie, indtil jeg tiltraadte min første Plads.

Allerede med mit 19. Aar kom jeg saaledes i en selvstændig Stilling, og hermed ophørte enhver økonomisk Støtte fra mine Forældre. Dette har været gavnligt for min Karakterudvikling, men som ældre har jeg følt Savnet af, at jeg ikke dengang i et Aar eller to fik Adgang til at trække Vejret lidt friere, se mig lidt om i Verden, drive en Smule frie Studier og uddanne mig lidt mere som Menneske. Men i saa Fald var jeg næppe nogen-sinde kommen til Frederiksberg.

Søndag den 13. August rejste jeg fra Nykøbing, traf i Roskilde Etatsraad Jensens med Børn og Svigerbørn, spiste til Aften med dem i »Dannevirke« og tog til København sammen med Wiggers, Otto Jensen*) og hans Forlovede, Margrethe Dahlerup. Paa Banegaarden tog Frits Wiggers imod mig. Han havde lejet Værelse til mig i Rosengaarden. Men der var mig for lidt Lys og Luft, hvorfor jeg fra 1. September flyttede hen til Vestervold 29, Mellembygningen, 3. Sal, i et rummeligt 3 Fags Værelse. Fra 1. Oktober 1866 til mit Bryllup boede jeg i Studiestræde 12, Stuen til venstre, atter i et pænt 3 Fags Værelse, hvor Pastor Chr. Ewaldsen, dengang Kapellan ved Frue Kirke, havde boet straks efter, at han var kommen hertil fra Flensborg. Værtinden, Fru Larsen, var en Tante til Oda Nielsen. Jeg holdt mig selv med tør Kost Morgen og Aften, saa

*) Etatsraad Jensens Søn, senere Forstander paa Opfostringshuset.

længe jeg var ugift. Værtinden lavede min The. Middag spiste jeg paa en Restauration (Spisekvarter) i Pilestræde, indtil Holms efter et Par Maaneders Forlob tilbød mig at spise til Middag hos dem. De var i det hele særdeles velvillige og imødekommende imod mig, og i gamle Holm havde jeg Eksempel paa et ejegodt Menneske og en udmærket Lærer af den gamle Skole.

Tirsdag den 15. August begyndte jeg i Øhlenslægers gamle Skolestuer Undervisningen paa Frederiksberg, lidet anende, at denne beskedne Lærervirksomhed var Begyndelsen til en Karriere, der skulde føre mig til en Stilling som den, jeg sluttede med. Da jeg forelobig kun havde Eftermiddagstimer, søgte jeg Formiddagsarbejde ved københavnske Skoler, og i samme Øjemed var Fader, der besøgte mig sidst i August, med mig hos Jacobi ved Stokhusgades Skole og Elvius ved Opfostringshuset, hvilke han begge kendte fra gammel Tid, og selv var jeg nogle Gange hos Skoledirektor Holbech; men først i Marts næste Aar fik jeg en Formiddagsklasse ved Friskolen paa Kristianshavn.*) Det var lange Skoleveje for mig. Om Morgenen fra Vestervold til Amagergade, om Middagen derfra til Piliialleen, og saa om Aftenen tilbage til København. Forholdene i det kristianshavnske Lærerpersonele var ubehagelige, idet der fandtes to Partier, det ene *for* Inspektør Frolund, det andet *imod* ham, og der var megen Fattigdom og dermed følgende trange Forhold blandt de Dreng, jeg havde at undervise der. Hvert Aar havde Lærerpersonelet en Skovtur. Den gik i Holstenskvogn ad Strandvejen til Dyrehaven med Aftensmad paa Fortunen. Fastelavns Mandag var der Løjer i Skolegaarden (det var jo i de Tider, da man paa denne Dag gramsede Appelsiner ved Borsrampen og slog Katten af Tønden i Valby under stort Tillob af Københavner, der vilde se Fastelavnsrytterne). Til at faa saadanne Adspredelser i Gang var Frolund flink, ellers syntes jeg ikke om hans upolerede Optræden, hans Forsømmelse af Skolen for politisk Virksomheds Skyld og det kedelige Partivæsen ved hans Skole. Det var mig en Lettelse i Sommeren 1867 at kunne samle hele min Gerning paa Frederiksberg, idet jeg blev Timelærer

*) Den nuværende »Prinsessegades Skole«.

ved en nyoprettet Klasse. Balthazar Christensen, som dengang sad i Skolekommissionen, stottede især min Ansøgning, da han fra sine politiske Udflugter i Odsherred kendte min Fader som en særdeles dygtig Lærer, hvilket han anførte til min Anbefaling.

København var dengang i sin gamle Skikkelse med Volde og Grave, langs hvilke Kirsebærgangen, Kærlighedsstien og andre Spadseregange, grønne Glacier og Bastioner med herlige Legepladser for Børn. Der gik Omnibusser til Forstæderne og Frederiksberg, og af Sporvogne (selvfølgelig med Heste for) var der kun een Linie, men heldigvis for mig gik den ad Vesterbro og Frederiksberg Allé. Ogsaa Frederiksberg By og den frederiksbergske Skoleorden var dengang himmelvidt forskellige fra det, de nu er. Naar gamle Frederiksberg By samt Godthaabsvej, Falkoneralléen og Schönbergskvarteret undtages, var Bebyggelsen villamæssig, for saa vidt der overhovedet var nogen Bebyggelse; der var store Haver og Marker med græssende Koer. Gamle Kongevej og Frederiksberg Allé var kantede med Grofter, Pilealléen ligesaa; de gamle Omnibusser med Signalthorn rumlede til og fra København. Gasbelysningen var saa sparsom, at Damer, der var paa Aftenbesøg, havde Lygte under Kaaben. Proprietær Skousboe, Medlem af Kommunalbestyrelsen, var faa Aar i Forvejen bleven grebet af de nye Natvægttere, da han vilde inspicere dem i sin Kones Kaabe med Slag, og sat i Forvaring til om Morgen. Kommunalbestyrelsen, hvor Stæger var Formand, holdt Møder paa Fattighuset og faa Aar før havde C. C. Hall, naar han gik hjem fra Sogneforstanderskabet, opkrævet Skatterne i Pilealléen. Skolekommissionen holdt Møde i den gamle Skolebygning (fra 1737) i Pilealléen. Førstelærer og Inspektør var tillige Kirkesanger og Graver. Efter Gudstjenesten lystes der til Kirkestævne. Lærerpersonalet bestod af 3 fast ansatte Lærere, 2 fast ansatte Lærerinder og 2—3 »Timemennesker«. Gymnastiklæreren, gamle Madsen, var en morsom Original. Sin Opvisning ved Eksamen sluttede han altid med at lade Drengene foretage et Stormangreb paa Skolekommissionen i den ene Ende af Salen. Han

kommanderede: »Fæld Gevær! Gaa paa!« og saa raabte Drenge Hurra i vilden Sky og stormede frem, men et velindøvet Holdt! standsede dem, naar Bajonetterne var et Kvarter foran Provst Halls smilende Ansigt. Madsen mistede sine Timer hos Schneekloth, da han ikke fulgte dennes Paabud om Drengene: Behandl dem som Prinser!

Falkoneralléens Skolebygning var »den nye Skole«. Undervisningens Omfang gik kun lidt ud over Lovens Lavmaal. Skolen havde ikke tilborlig Myndighed over Bornene, Fabrikbeskyttelse kendtes ikke, og Cikoric- og Svovlstikkedrengene mødte i »Uniform« i Skolen. Med Bornene gjorde vi Skovture, men Lærerpersonalet havde ikke som paa Christianshavn saadanne Fællesture. Schneekloth var den regerende i den i 1838 oprettede Skolekommission og foreløbig nøjedes man med de Reformer, han havde indført faa Aar i Forvejen. Kun Viceinspektør Borregaard, der fungerede som Inspektør Holms Stedfortræder, byggede Luftkasteller for Skolevæsenets Udvikling; og i dem befandt han sig bedre end i den ublide Virkeligheds smaa Kaar, der ikke var behagelige for ham som forhenværende Landmand, der havde haft en Del mere mellem Hænder. Som fodd Holstener blev Schneekloth efter sin Afgang fra Tonder Seminarium Lærer ved Petri Skole og derpaa ved Maribos Skole, indtil han 1854 oprettede en Privatskole paa Vesterbro og to Aar efter flyttede den til Værnedamsvejen. Han var en udmærket Lærer og Skolebestyrer og havde baade paa Moder og i Pressen været en af Førerne for Reformbevægelsen paa den elementære Undervisnings Omraade i Midten af det 19. Aarhundrede. Han var en doktrinær Pestalozzianer, der ved Moder med Lærerpersonalet yndede at optræde docerende, men ikke ret godt taalte Modsigelse. Karakteristisk for ham var det at han 1876 nægtede at yde Lærerne Bidrag til Bornenes Bepispning, fordi de skulde spise Maden paa Skolen, thi, hævdede han, »Huset (ø Hjemmet) er Skolens Rod«. (Pestalozzi-Citat).

Mine Forældre opfordrede mig til at soge bort fra Byen, Elise vilde derimod, at jeg skulde blive, og det viste sig i Fremtiden til min Fordel, at jeg groede fast paa Frederiksberg. Efter mine Fornodenheder havde jeg gode Indtægter, saa jeg

kunde sætte Penge i Sparekassen. Udenfor Skoletiden var jeg godt optaget. Jeg forberedte mig omhyggeligt paa mine Skoletimer, havde nogen Privatundervisning og drev lidt frie Studier. (Nordiske Sprog og Historie efter Bøger fra Universitetsbiblioteket og Det Kongelige Bibliotek, som jeg tidlig skaffede mig Adgang til, Engelsk og Fransk hos Translator Bøggild). Hvis der havde været mere Fasthed og Plan i mine Fritidsstudier, vilde de dog have givet større Udbytte. En ny Eksamen har jeg aldrig brudt mig om, men den Grundighed, som naas ved Eksamenslæsning, havde været ønskelig. Jeg læste en Del ældre Æstetik, som jeg hidtil kun havde kendt flygtigt (det var interessant at læse Forfattere helt igennem f. Eks. Shakespeare og Paludan-Müller), horte jævnlig Oplæsninger og Foredrag (Rasmus Nielsen og Lyngby ved Universitetet, desuden Holten, C. V. Rimestad, Fr. Barfod, Phister, Mantzius, Bjornson og H. C. Andersen) og var Medlem af en Del Foreninger (Skytteforening, Pædagogisk Selskab, Arbejderforeningen af 1860, Dansk Samfund og Nordisk Samfund). Endelig gik jeg en Del i Teatret. Fru Heiberg og Michael Wiehe saa jeg kun een Gang, men des oftere Phister og Frue, Rosenkilde, Mantzius, Fru Sodering, Fru Eckardt, Chr. Hansen, Schram, Frederik Madsen og Julie Lumbye, og i Tivoli horte jeg Lumbye, Balduin Dahl og Volkersen. I min Dagbog har jeg noteret følgende Stykker, der formodentlig har gjort mest Indtryk paa mig.

Det Kongelige Teater: Hakon Jarl, Væringerne, Købmanden i Venedig, De lystige Koner i Windsor, Wilhelm Tell, Don Juan, Norma, Jeppe paa Bjerget, Den politiske Kandestøber, Erasmus Montanus, Barselstuen, Den Vægelsindede, Den Stundesløse, Sostrene paa Kinnekullen, Brylluppet paa Ulfshjerg, Hærmændene paa Helgeland, En Fallit, Elverhøj, Et Eventyr i Rosenborg Have, Nej, Ser Jer i Spejl, Aprilsnarrene, De Fatiges Dyrehave, Besøget i København, Soldaterlojer, Eventyr paa Fodrejsen, En Spurv i Tranedans, Embedsiver, God rolig Nat, Skikkelige Folk, Trymskviden, Fjernt fra Danmark, Balletten Valdemar, Bagtalelsens Skole.

Kasino: Esmeralda, Kalifen paa Eventyr (og andre af Erik Boghs Stykker). Italiensk Opera (Andreffi, Madame Trebelli).

Folketeatret: Stegekælderer. Store Bededagsaften, Familievistuen, Verdens Herkules, Mit Søskendebarn og min Bjorn, Orpheus i Underverdenen, Den skønne Helene, Svantevits Datter, Julestuen (og flere).

Grundtvig hørte jeg nogle Gange i Vartov Kirke, men jeg havde mere Udbytte af Laur. Schmidt, Blædel og Fog.

Den nationale Stemning med stærk Deltagelse for Sønderjyderne og Uvilje mod alt Tyskeri var meget levende i disse Aar, og optog mig meget. Jeg var Purist i sproglig Henseende og skrev Rask-Petersensk Retskrivning. Jeg var blandt andet med til Festen for Sønderjyderne i Dyrehaven og i Tivoli; ligeledes til den Ovation med Tale af Ploug og Afsyngelsen af »Danmark dejligst Vang og Vænge«, der blev beredt Ahlmann paa Københavns Banegaard i Maj 1867. Et komisk Udslag gav Uviljen mod Tyskerne sig engang, da vi fra en Generalforsamling i Skytteforeningen gik ud i en Sangerindepavillon og udpeb nogle tyske Sangerinder paa en saa demonstrativ Maade, at vi nær var kommet paa Kant med Politiet. I nær Forbindelse hermed stod min Deltagelse i Livet i Københavns Skarpskyttekorps. Den 23. August 1866 indmeldte jeg mig, var med paa den Generalforsamling, hvor Foreningen blev stiftet og begyndte Øvelserne den 1. September. Først fandt de Sted paa Gymnastisk Institut i Store Kongensgade, senere i Gothersgades Eksercerhus. Øvelserne foregik Kl. 6—7½ om Morgenen, saa jeg maatte op Kl. 5. Senere havde vi Eksercits paa Fælleden, Skive-skydning paa Enighedsværn og Marchture til Dyrehaven. Christian Brodersen skrev patriotiske Sange. Bergmann kom der lidt senere end jeg, han blev der længere og tog mere levende Del i Foreningens Liv. Af andre Deltagere var der Holger Petersen, den senere Landstingsmand, og flere, hvis Veje senere er skilte fra mine. Efter at Monies' Forslag om at antage Värmlandsjægerens Dragt var forkastet, fik vi en Uniform af blaat Klæde, der lignede Fodfolkets. Jeg opnaaede desuden Værdigheden som Delingsfører med 2 Solvstjerner paa Kraven. Til Chef havde vi først Premierlojtnant Sorensen, senere Kaptajn Gandil. Vi havde en Række forskellige Præsentationer: for Kommandanten, Generalmajor Wörishoffer (derefter Frokost paa

Capri i Stadsgraven) senere for la Cour og for Krigsministeren. Korpset vandt ikke megen Tilslutning blandt Ungdommen i København, og da den fædrelandske Tone i Korpset senere ved ny Tilgang forandredes noget i Retning af det mindre kultiverede, meldte jeg mig ud og solgte Uniformen i Efteraaret 1868. Virkelig Værnepligt har jeg ikke været underkastet. Paa Sessionen blev min Krop fundet god nok for en Infanterist, men min Nærsynethed satte mig i en ringere Klasse, og da jeg ikke kunde komme til Forplejningskorpset, byttede jeg Nummer for ikke at blive Sygepasser.

Hvad selskabelig Omgang angaar, levede jeg temmelig tilbagetrukkent, hvilket var en Fordel for min Pengepung og til Dels for min Karakter; men for min sociale Udvikling havde det været heldigere, om jeg var kommet i flere dannede Familier end de faa, jeg besøgte. Tillige vilde det have bidraget til at sprede den Indesluttethed og Melankoli, hvortil jeg dengang havde Hang. Søndag Formiddag var jeg i Kirke, og om Eftermiddagen gik jeg gerne i Cafe Himmerig for at læse Bladene og derpaa som Regel hen i min Stue, en sjælden Gang hos en Familie men ellers i Teater, derimod aldrig i Skoven. Af mine Brødre havde jeg af og til kortvarige Besøg, men mere Betydning fik Vennerne for mig, først og fremmest J.P. Bergmann, som efter at have været Huslærer i Kong blev Tredjelærer i Ny Sundbyvester i Efteraaret 1866, dernæst P. Rasmussen i Brønshøj samt Julius Petersen, H. P. Olsen og Hans St. Jørgensen, medens de aftjente deres Værnepligt. Med L. Wiggers havde jeg mindre Samkvem, da han som Regel var paa Jonstrup i sin Fritid. Medens jeg med disse Seminariekammerater mest dyrkede det gemytlige Samliv (der i Parentes bemærket aldrig gik over Stregen og aldrig kostede meget, men dog altid var fornøjeligt), havde jeg større Udbytte for min aandelige Udvikling af Omgangen med Ludvig Mortensen — der blev Student 1867 og var et stærkt aandelig bevæget Menneske, som i disse Aar svingede mellem Søren Kierkegaard og Ateismen — samt med K. Kroman og F. Mygind, der begge kom til København i August 1866. Kroman, med hvem jeg stadig havde brevvekslet siden vi skiltes fra Jonstrup, og for hvem jeg forgæves havde søgt Forlægger

til hans poetiske Forsøg, baade lyriske og dramatiske, opgav sin Huslærerplads og vilde nu studere. Med næsten tomme Hænder kom han til København; hjemmefra havde han kun Løfte om 10 Rigsdaler om Maaneden. Mygind var først Elev paa det monradske Kursus, inden han gav sig til at studere Teologi. De boede sammen, først paa Hjørnet af Sortedams- og Ravnsborggade, senere i Aagade og endelig paa Regensen. Da de købte Bøger for de fleste af deres Penge, levede de for største Delen af Smørrebrød, Ost og Tevand. Blandt andet førte de mig ind i »Dansk Samfund«. Det var en Undtagelse, at de gik med til noget saa letsindigt som at spadsere paa Volden Store Bededags Aften 1867 sammen med Bergmann og mig, der luftede vore nye Skytteuniformer. Bagefter spiste Selskabet til Aften hos mig: Te med varme Hveder og derefter et Glas Punsch.

Mit gamle Hjem i Nykøbing besøgte jeg i Ferierne sammen med mine Brødre og undertiden med en af Vennerne. Vi havde samme harmløse Ferieadspredelser som i Jonstruptiden. I Paa-sken 1868 saa jeg sidste Gang her i Verden min Broder Viktor. En snigende Mavesygdom lagde ham i Graven. Med stille Resignation bar han sin Svaghed, idet han til det sidste bevarede sin tørre Humor. Elise vaagede over ham og deltog i Plejen, indtil han sov hen den 25. April 1868.

Fremfor alt det, der sysselsatte mig i København og paa Frederiksberg, optoges mit Sind af min Forlovelse. Som Søskendebørn var Elise og jeg voksede op, men fra Julen 1863 var vi Forlovede, og den 20. Juli 1866 deklareredes det. Allerede paa Jonstrup brevvekslede vi, og i København horte det til min faste Ugegerning at sende Elise Brev til hver Søndag. I Aarene 1865, 67, 68 og 69 besøgte hun mig i København. I Regelen boede hun hos Smiths i Nyboder eller i Ny-Vestergade. Vi besøgte de Familier vi kendte, var i Frederiksberg Have og paa Langelinie eller i Teatret; engang tillige en Udflugt til Hillerød. 1868 var vi paa Jonstrup til L. Wiggers og Othilias Bryllup, ved hvilket Elise var Brudepige. 1869 kom hun herind for at ordne vort lille Hjem. Det var lyse, glade Dage, naar jeg efter Skoletid mødte Elise og tilbragte Resten af Dagen i hendes Sel-

skab. Hun var 1865—66 ude at lære Husholdning, derpaa en Tid i Huset hos mine Forældre og endelig i sit gamle Hjem, da hendes Moder, som i mange Aar var svagelig, ikke godt kunde undvære hende.

I Foraaret 1869 forlod L. Wiggers og Hustru København for at drage til Sakskobing, hvis Forstelærerembedes Indtægter bedre forsløg til det stærkt selskabelige Liv, de satte Pris paa. Hvis de var blevet herinde og havde fundet sig i de tarvelige Kaar, havde han sikkert naaet videre paa Skolevejen. Samme Foraar kom min Broder Ferdinand fra Nykøbing paa Falster til Næstved for at bestyre Enkefru Baggers Købmandsforretning, men allerede fra Sommeren blev Forretningen hans egen.

Pinseferien tilbragte jeg i Nykøbing, hvor Elise og jeg tog Bestemmelse om at holde Bryllup til Sommeren. Jeg lejede en 3 Værelses Lejlighed med et lille Pigekammer i Smallegade 18, Stuen til højre, hos Lægen, Krigsraad (senere Justitsraad) C. Prieme, for 130 Rigsdaler om Aaret. Dengang var dette Hus nydelig og net holdt; Porten med Bræddegulv og Thorvaldsens Basrelieffer lignede en Sal. Have var der ud til Lampevejen (hvor Prieme kunde sidde paa Højen med sin Aftenpibe og se Solen gaa ned), ligesaa ved begge Sider og overfor os mod Bredegade. Lejligheder blev af Krigsraaden sat pænt i Stand, og vi møblerede den i Forening, efter at Elise i denne Anledning var kommen herind den 21. Juli. Hendes Sager kom med Dampskibet fra Nykøbing. Resten købte vi her med Hjælp af Onkel Carl. Bosætningen var dengang en Del billigere end nu til Dags, fordi man var nøjsommere i sine Fordringer. Men vi havde da Mahognimøbler i Dagligstuen og til Dels i Spise-stuen, og vi fandt vort lille Hjem rigtig hyggeligt og net.

Den 27. Juli rejste vi til Nykøbing for at holde vor sidste Ferie som Forlovede. Dagen efter blev Fader Dannebrogsmænd. Der lystes for første Gang for os sammen med Lysningen i Stockholm for Kronprinseparret. Den korte Ferie tilbragte vi i Stilhed. Elise og jeg gik til Alters sammen Ugen før Brylluppet, som blev fastsat til Tirsdag d. 10. August. Elises Veninder pynkede Brudeskamlen Aftenen før, medens vi gik i Skoven og sagde Farvel til de kendte Steder fra vor Ungdom. Vore Fædre

var Forlovere. Den nærmeste Familie (med Undtagelse af Elises svagelige Moder) var med til Brylluppet i Kirken, hvor vi blev viede af Pastor Budde-Lund, der i sin Tid havde konfirmeret os (han talte om Tro, Haab og Kærlighed), og ligesaa var Familien med til Bryllupsselskabet paa Vesterbro. Onsdag

Joakim Larsen og hans Hustru Elise
født Kirchhoff som Nygifte.

Morgen rejste vi med Dampskibet til Roskilde og derfra videre til København, hvor der langs vor Vej hang Guirlander paa Husene fra Kronprinsens og Kronprinsessens Indtog Dagen før.

Frataget det Rykind, vi havde i de første Maaneder, vi var gifte, ikke blot af Gratulanter for korte Visitter, men ogsaa af Slægtninge paa liggende Besøg, var Elise og jeg lykkelige ved at have sat Foden under eget Bord. Fast Pige havde vi ikke, kun en Bypige. Elise lavede ofte Middagsmaden i Kakkelovnen. Hun

var ikke blot dygtig i sin huslige Gerning, men hyggede om mig paa alle Maader, ja stoppede endog min Pibe og satte mine Morgensko frem, til jeg kom fra Skole. Til Gengæld huggede jeg Brænde og hentede Vand ved Posten i Morkningen. Om Aftenen læste vi et eller andet sammen fra Thræns Læseselskab, som vi havde meldt os ind i. Paa Fridage gik vi paa Museer, til Foredrag og en meget sjælden Gang i Teatret; af og til horte vi en anden Præst end vore frederiksbergske, blandt andet en Aften Biskop P. C. Kierkegaard i Holmens Kirke. Hos Translator Boggild optog jeg atter min Sproglæsning. Elise havde regelmæssig Fru Prieme paa Kaffevisit en Dag om Ugen (hun meldte sig selv), og af og til holdt vi Smaaselskaber for Holms, Borregaards og Krølls foruden løse og ledige Mennesker. Traktementet bestod kun i koldt Bord, Punsch og Kransekage; men der var altid godt Humør i den Kreds, vi samlede; Sangen gik nok saa livligt efter Visebøgerne og undertiden fik vi os en Svingom uden Musik.

I Skolekommissionen blev Schnekløth afløst af Fjord, som fik en god Støtte for sine Reformer i Justitarius Schlegel, der samtidig kom ind i Kommissionen og Kommunalbestyrelsen. Jeg havde søgt en Lærerpøst i Stege og var indstillet som Nr. 1, men tog min Ansøgning tilbage, dels fordi Elise nødig vilde saa langt bort fra Hovedstaden, og dels fordi der efter Fjords Initiativ var Udsigt til en ny Lønningsordning paa Frederiksberg, hvorved jeg kunde opnaa fast Ansættelse. Denne fik jeg da ogsaa Aaret efter.

Da Efteraaret kom med køligere Vejr, fik vi i Spisestuen, hvor vi opholdt os mest, Tæppe paa Gulvet og grønne, uldne Gardiner, og vi syntes, at der var rigtig hyggeligt i vort Hjem, ikke mindst om Aftenen, naar vi havde lukket Skodderne og sad ved min lille Lampe fra Ungkarletiden, den eneste Lampe, vi endnu havde. Den udgjorde i Forening med to Lys den Belysning, vi nøjedes med til Selskab.

Julen 1869 var den første Julehøjtid, Elise og jeg tilbragte borte fra vore Forældre og Slægtninge. Vi fik Ribbenssteg, Punsch og himmelske Æbleskiver, skrev saa til Nykøbing, sang et Par Julesalmer og gik derpaa til Ro. Julegaver var dengang

ukendte for os, (naar jeg undtager nogle beskedne Gaver til Born, der trængte) og Fødselsdagsgaver da for Resten ligesaa. Men vi syntes endda, at vi havde en rigtig rar Højtid. Første Juledag var vi til Aftenselskab hos gamle Holms og Nytaarsdag hos de unge, og selv havde vi Gæster et Par Aftener.

Foraar og Sommer 1870 optoges af de Forandringer i vor Skoleordning, som Fjord paabegyndte. Desuden havde vi en Mangfoldighed af Familiebesøg med megen Ulejlighed og ikke ringe Udgift. Paa en Buket Blomster kunde man godt bo nogle Dage og for en Flaske Fløde et Par Uger hos os. Men ellers havde Elise og jeg det godt, voksede stadig mere sammen og forstod at skatte vor stille Lykke under de store Verdensbegivenheder hvis Begyndelse vi oplevede under et Sommerferiebesøg i Nykobing 1870.

Fra Efteraaret trængte Elise til fast Pige, men vi havde ikke Raad dertil. Vore økonomiske Forhold havde lidt ved en kedelig Kaution, og et Forsøg paa at skaffe forøget Indtægt ved privat Aftenundervisning mislykkedes. I den strenge Vinter 1870—71, da Soldaterne fros ihjel paa Valpladserne i Frankrig, var der megen Fodkulde i vor Lejlighed; vi maatte flytte ud af Sovekammeret og rede Seng paa Gulvet i Spisestuen. Derfor sagde vi Lejligheden op og flyttede i April 1871 over i Smallegade Nr. 3 paa 1. Sal hos Slagter W. Matthissen, Fader til det senere Kommunalbestyrelsesmedlem Adam Matthissen. Her fik vi 4 Værelser med Pige-kammer foruden Pulterkammer og Gæstekammer paa 2. Sal, alt nyt og pænt, og vi havde den Behagelighed, at ingen anden kom paa vor Opgang. Men 100 Rigsdaler om Halvaaret var en stor Husleje efter vore Indtægter.

Her fødtes Astrid, Tirsdag den 30. Maj 1871 om Eftermiddagen netop paa Faders Fødselsdag. Det var en tredje Pinse-dag, hvorfor vor Nabo, Fuldmægtig Schröder, kaldte hende en Pinselilje. Elise havde ved denne Begivenhed kun ringe Hjælp mod nutildags. Hendes Moder var, i Anledning af hvad der forestod, kommet ind til os den 30. April, og desuden var Fru Holm og Fru Borregaard om hende. Men glade var vi over den Lykke at være Forældre. Den 11. Juli blev Astrid døbt af Provst Hall i Frederiksberg Kirke. Mine 3 Brødre var Faddere.

Georg var dog i Lejren ved Hald, men de to andre mødte, og Ferdinand medbragte Vin og Jordbær. Tante Mine bar Astrid, og Camilla holdt Huen. Efter Daaben havde vi et tarveligt men fornøjeligt Middagsmaaltid i vort Hjem. Den 16. Juli rejste Svigermoder hjem efter 2½ Maanedes Ophold hos os i hvilken Tid hun baade havde aflagt enkelte Besøg i København og faaet Lejlighed til at se sig lidt om, trods sin daarlige Gang. En Gang var hun i Morskabsteatret, og en anden Gang tog vi en Droske og lod hende se sig noget om i Hovedstaden. Elise fulgte hende til Banegaarden og jeg til Dampskibet i Roskilde. Det var den eneste Gang, hun besøgte os, medens vore andre Slægtninge jævnlig kom til os.

I Sommerferien 1871 tilbagte vi 3 rare Uger i Næstved i Ferdinands rummelige Købmandsgaard med den store, smukke Have. Vi foretog Udflugter til Herlufsholm, Bregentved og Gisselfeld, medens den paalidelige Frederikke passede Barnet. I de nærmest følgende Aar tilbragte vi adskillige Ferier i Næstved eller i Ørsted, hvorhen Theodor 1871 blev forflyttet fra Køge. Desuden gjorde vi korte Sommerbesøg i Nykøbing. Den nordiske Industriudstilling trak mange af vore Slægtninge til Byen.

Først efter Astrids Fødsel fik vi Pige, men i flere Aar ganske unge Skabninger. De nye Forhold medførte forøgede Udgifter, saa det kneb med at faa Indtægterne til at slaa til. (1870 var Lønnen 1600 Kr., 1871 var den 1800 Kr. og næste Aar 1900 Kr.). Jeg tog indtil 46 Timer om Ugen ved Skolen og læste desuden privat (Engelsk, Regning og Matematik), saa jeg arbejdede fra 6 Morgen til 9 Aften og havde desuden Kirketjeneste om Søndagen. Ogsaa andet Biarbejde paatog jeg mig. I flere Aar var jeg Referent for »Dagbladet« (Redaktør Topsøe) ved Skolemoder og Folketingsvalg. En Stund oversatte jeg en tysk Roman for Boghandler Jordan, og hver Lørdag Aften hentede jeg min Specie for Manuskript til et trykt Ark. Efter Opfordring af Docent Fjord blev jeg fra 1. December 1872 mod et Honorar af 50 Rigsdaler om Aaret hans Sekretær i det Arbejde, han havde som Tilsynshavende ved Skolevæsenet, og senere gik jeg ind paa at hjælpe ham med hans Arbejde under

Kultusministeriet (Lærerkursus og Skolelærereksamen) mod, at han fordoblede Honoraret. Fjord boede dengang i Professor E. Jørgensens Villa paa Thorvaldsensvej, paa Hjørnet af Harsdorfsvej, lige over for J. A. Hansen. Jeg gik derned nogle Aftener om Ugen og fik desuden Arbejde med hjem. Hos Fjord traf jeg jævnlig sammen med Docent Seidelin, Overlærer Henrik Smith, Overlærer Schou fra Vejle, Folketingsmand Fjord o. fl. Jeg spiste til Aften, naar jeg var der, og blev nogle Gange bedt til Selskab hos dem, saa jeg kom en Del ind i deres tarvelige, strengt ordentlige og i flere Henseender smukke Familieliv. Pigen spiste med ved Bordet, og hendes Kæreste blev Søndag Aften inviteret ind paa Toddy. Arbejdede vi ud over Sengetid, fik vi kold Punsch og Æbler, som altid var ved Haanden. Fra August 1873 fik jeg Timer i Geografi og Naturlære med ældste Klasse i Pastorinde V. Sorensens Pige-skole i Allégade, hvor jeg blandt andre ogsaa læste med General Harbous Døtre.

Vi udlejede Kvistværelset og slog saa temmelig Streg over Fornøjelser og Selskaber. Ligesaa over Anskaffelsen af nye Klæder. Ikke før i Marts 1872 fik Elise den nye Kjole, jeg havde lovet hende efter Astrids Fødsel. Samtidig havde vi 2den Paaskedag et lille Frokostselskab, efter at vi i 5 Fjerdingaar ikke havde bedt nogen.

Slægt og Venner fra Landet var fremdeles gavmilde med deres Besøg hos os, og vore Bekendte i København og paa Frederiksberg mente, at da vi ikke kom til dem, maatte de se til os. Eksempelvis havde vi i April 1872 ialt 74 Besøg af 41 forskellige Mennesker. Da Elise og jeg Grundlovsdagen 1873 var i Dyrehaven, havde vi ikke været der alene sammen i 3 Aar. Af gamle Holms blev vi indbudt til et Par fornujelige korende Skovture, især mindes jeg den med Frokost paa Skodsborg og Middag i Frederiksdal. Iovrigt maatte vi holde os i Stilhed, fordi Elise stadig var syg efter Astrids Fødsel, og den Skrøbelighed holdt sig i en Række Aar.

Aldeles uden for min sædvanlige Tilværelse var den Udenlandsrejse, jeg gjorde i Sommeren 1873 med min Broder Ferdinand og med Saul, senere Overlærer i Næstved. Den gik til

Rhinen og Schweiz: Lübeck, Hamburg, Kassel, Frankfurt, Wiesbaden, Strassburg, Heidelberg, Baden-Baden, Freiburg, Basel, Luzern, Rigi, Basel, Schaffhausen, Friederichshafen,

Joakim Larsen og hans Brødre 1870.

Til Venstre Theodor Larsen. Derefter Ferdinand, Joakim og Georg Larsen.
(Den femte Broder Viktor var død 1868.)

Ulm, Stuttgart og derfra nordpaa. Ferdinand havde vundet i Lotteriet og betalte Rejsen. Elise og Astrid var imedens i Nykøbing.

Skoleforholdene paa Frederiksberg forandrede sig meget i Begyndelsen af 70erne. Med Fjords Indtrædelse i Skolekommissionen begyndte en Reformperiode, som gav mig en Del at gøre i min Egenskab af Sekretær hos Fjord, med hvem jeg i sin Tid var kommen i Berøring derved, at jeg gentagne Gange var optraadt som Skrifffører for Lærerne, dels om de uheldige Lokaler i de Classenske Boliger og dels i et Lønningsandragende. Fjords Reformer støttedes som før bemærket af Justitiarius Schlegel, og desuden af Højesteretsadvokat Nellenmann og Kommandor Tuxen, men modarbejdedes af Grosserer Topp og Birkedommer Eberlin. Der skete store Forandringer i den gamle Skole i Pilealléen. Holm var svagelig og opgav 1871 sin Stilling som Inspektør. I denne Anledning gav Lærerpersonalet ham en Mindegave paa hans Fødselsdag i September, hvorfor han inviterede dem til Festmaaltid. Selv den resterende Del af Embedet kunde han ikke overtage paa Grund af Affældighed; men da Familien nodig vilde give slip paa den gode Indtægt, fik han først fra Maj 1873 Lov til at ophøre med at fungere. Bergmann kom herind fra Birkerød, hvor han havde været Andenlærer siden 1870, for at læse mine Timer den halve Dag, medens jeg besorgede en Del af Holms Forretninger, blandt andet læste i Kordøren. Resten besorgede Vogel Jørgensen. Efter Ansøgning fik Holm sin Afsked den 1. Januar 1874, og han døde i den følgende Maaned; en elskelig, gammel Mand, som jeg har Grund til at mindes med Taknemmelighed. Som Lærer var han et Monster. Kun Skade, at hans sidste Dage blev tungere end nødvendigt, fordi Familien nødte ham til at blive i Embedet for længe. Et Eksempel til Advarsel for andre. Jeg konstitueredes i hans Embede, indtil den Omordning, hvorved de nye kirkelige Embeder skiltes fra Skolen, var tilendebragt den 30. September 1874.

Den Sommer skrantede Elise meget, og da Lejligheden i den gamle Skole i Pilealléen stod tom, og jeg var konstitueret i Embedet, flyttede vi derhen for den rare, gamle Haves Skyld, i hvilken Elise kunde have det behageligere end i Stuerne i Smallegade. I dette ærværdige Hus, der var opført

1737*), blev *Gerda* født den 7. September 1874, Dronningens Fødselsdag, i samme Værelse ud til Haven, hvor Øhlenschläger skrev sin »Helge« 1814. Tante Wiggers opholdt sig hos os i den Tid; men mere Nytte havde vi af »Onkel Jens« (det vil sige Bergmann), der lige siden han kom til Frederiksberg sluttede sig til os som hørende til vor Familie, hvad han da ogsaa gjorde paa en Maade, da hans Søster Emilie ægtede min Broder Theodor i Sommeren 1873. Ved sin trofaste Karakter, sine praktiske Anlæg og sin Evne til at omgaas Børn var han os til megen Glæde og Hjælp. Gentagne Gange (1873 og 1877) var han meget syg af gastrisk Feber og maatte paa Hospitalet. Første Gang vikarierede H. St. Jørgensen for ham. Han kom sig, men vedblev ligesom jeg at have et skrøbeligt Helbred. Gerda blev døbt i Frederiksberg Kirke den 26. September af Provst Hall. Faddere var Georg og Brødrene Bergmann, Frk. Jutta Smith og Camilla. Vi havde et beskeden Daabsgilde i den gamle Skole, som vi faa Dage efter forlod.

*) Og som 1911 har maattet give Plads for det nuværende Menighedshus.

NOGLE OPLYSNINGER

OM FORHOLD, DER VEDRØRER JOAKIM LARSENS LIVSERINDRINGER

Af R. C. Mortensen.

Jeg har anset det for unødvendigt at give Oplysning om alle de Personer, Joakim Larsen nævner, men har vel snarere behandlet for mange end for faa. Vil man forbigaa visse Forhold og Personer, er det ikke let at træffe et Valg. De ældre Læsere vil saaledes velsagtens finde det taabeligt til Side 12 at knytte en Bemærkning om, at Fredericiaslaget stod den 6. Juli 1849 og Istedslaget den 25. Juli 1850, men jeg tror, at de yngste Læsere finder det meget rimeligt. Ligesaa er det vistnok rimeligt at gore opmærksom paa, at det i visse Kredse var anseet for stands-mæssigt at hænge en paa Pap oplæbet Kalender op paa Indgangsdørens Inderside, og at en saadan Kalender ofte var kan-tet med meget stærkfarvet Papir — skinnende rodt f. Ex., og med Guldsnit.

Den paa Side 10 nævnte Sang, der i Originalen begynder saaledes: »Nys fyldte skon Sired det attende Aar« indleder Thomas Thaarups Skuespil »Høstgildet«, der udkom 1790. »Høstgildet« har særlig Interesse for Jonstruppere, idet Op-sangen: »Den gamle Borger«s Forgænger er taget herfra. Den udgør 2det Vers (Enige Brodre det ville vi være o. s. v.) af »Frugtbare Marker og skovgroete Slætter«. Den anden Sang, der nævnes Side 10: »Oh, hvor gjerne saae jeg ikke,« er fra J. L. Hei-bergs »De Danske i Paris« 1833.

Side 13 nævnes der nogle Lege. Jeg antager, at kun den, der kaldes Kaj, trænger til en Forklaring. Selve Legen kendes maa-ske nok over Storsteparten af Landet, men Navnet Kaj er sik-kert ukendt mange Steder. Andre Navne er Munk, Kuk, Kok, Kau, Kaud: En Kegel, ogsaa kaldet Munken, Kauen, Kukken, Kokken, skal slaas omkuld derved, at man kaster efter den med en Klode, det vil sige et Brændestykke eller en Sten. Den, som har kastet Kloden, skal hente den igen uden at blive slaet af Keglereiseren. I Stedet for en Kegel bruger man i visse Egne en mindre Sten, der er anbragt ovenpaa en større.

Andrefffi var russisk Tenorsanger.

Bergmann, Jens Peter (1845—1917). Dimit. fra Jonstrup 1865. Skoleinspektør paa Frederiksberg. Hans Søster, Emilie Margrethe, blev gift med Joakim Larsens Broder Theodor. Hun døde 1876. Se iøvrigt under Theodor Larsen.

Buchwald, Johan Heinrich, var en Eventyrfigur. Han var født i Wien, men havde danske Forældre. 15 Aar gammel kom han til København, hvor han blev Fændrik (ø: Kompagniets yngste Officer). Derefter blev han Kontorist i Batavia. Senere engelsk Sokadet. Saa fransk Sokadet. Derpaa med Napoleons Hære i Østrig, Spanien, Portugal, Holland. Kom derfra til Corsica og flere andre Steder i Napoleons Tjeneste. Derpaa kom han alter til Danmark, hvor han fik forskellige Stillinger og omsider, 1828, ved Universitetet i Kiel blev Lektor i Fransk. Da Oprøret udbrod 1848, tog han Ophold i København, senere i Nykøbing Sj. Fra 1854 oppebar han Pension som Lektor. Frugtbar og flersidig Forfatter snart paa det tyske Sprog og snart paa Fransk eller Dansk. Død 1876.

Camilla ø: Laura C. Olivia Larsen, Datter af Joakim Larsens Farbroder Carl. (Se Nr. 4 under Jens Chr. Larsen.)

Carl. Onkel Carl (1819—1873) er Joakim Larsens Farbroder (Se Nr. 4 under Jens Chr. Larsen.)

Fr. Dahlerup (28. 5. 1830—21. 1. 1922). Cand. theol. 1854. Blev 1870 Præst. Senere Provst. Henrik Scharlings Bog »Ved Nytaarstid i Noddebo Præstegaard« udkom 1862, det Aar, da Joak. Larsen blev optaget paa Jonstrup, og den 21. 10. 1863 blev Frederik Dahlerup Lærer samme Sted. Han holdt 25. 1. 1866 Bryllup med Emilie Lovisa Augusta van Wylich, der efter Traditionen var Model til ovennævnte Bogs Andrea Margrethe. Hendes Søster Charlotte var Modellen til Emmy.

Eilertsen, Chr. (1783—1879). Dim. fra Blaagaard 1805. Lærer i Veddinge ved Faareveile. Tog 1859 sin Afsked.

Hanne, Tante Hanne, ø: Johanne Cathrine Gottschalck (1822—1910), der den 23. Aug. 1850 blev gift med Snedkermester Jacob Larsen (1815—1886), som var Joakim Larsens Farbroder. (Se Nr. 2 under Jens Chr. Larsen.)

Henningsen, Emanuel (1844—1886). Dim. 1864. Lærer i Sæby paa Sjælland. Forfatter.

Henrichsen, Carl (1843—1927). Dim. 1863. Lærer i Magleby (Stevns). En af de mest kendte Personligheder indenfor Danmarks Lærerforening og Husflidssagen.

Holm, Joh. Frederik (1804—1874). Dim. 1824. Blev 1854 Forstelærer og Kirkesanger i Frederiksberg By.

Hornum, N. P. C. (1825—1914). Dimitteret 1846. Lærer og Organist i Nykøbing til 1881, da han blev Boghandler i samme By.

Jensen, Othilia. Se Othilia Wiggers.

Jørgensen, Hans Stefansen. Dim. 1865. Overintendant. Kendt for sine meget anvendte Skrivehefter.

Kirchhoff, C. F. Joakim Larsens Bedstefader. Se Elise Kirchhoff, Joak. L.s Moder.

Kirchhoff, Elise, Joakim Larsens Moder, (14. 5. 1808—15. 5. 1890) var af fremmed Herkomst: Martin Kirchhoff var Skoleholder i Riestädt i preussisk Sachsen. Hans Søn Johann Andreas K. blev Stadsmusikant i Weissenfels og havde Datteren Johanna samt to Sønner Johann Gottfried og Johann Andreas. Sidstnævnte (27. 3. 1722—24. 2. 1799) blev Harpenist og var 1747 Koncertmester hos Hertugen af Sachsen-Weimar. Han udvandrede 1758 til Rusland og kom 1764 til Danmark, hvor han blev Kammermusikus og Medlem af Hofkapellet. 1780 var han i Sverige paa Reise og 1785 i England. Gift første Gang i Halle med Johanne Charlotte Richér, anden Gang i Frederiksberg Kirke (2. 12. 1772) med Else Margrethe Magdalene Gähler (1755—11. 5. 1801). Han havde 4 Børn, af hvilke Christian Frederik var født i andet Ægteskab og blev Fader til Joakim Larsens Moder. Denne Chr. Fr. K. (10. 9. 1774—28. 11. 1856) blev Student 1795, var 1796—99 ansat i Generaltoldkammeret, 1799—1807 Privatlærer og blev 1807 Kordegn og Skolelærer i Nykøbing Sj. Fra dette Embede entledigedes han 1856 efter at hans Sviger søn, Joakim Larsens Fader, havde bestyret Embedet siden 1838. Chr. Fr. K. var gift med Ellen Cathrine Bang, Datter af Klokkeren ved Nikolai Kirke i København.

Foruden Datteren Elise, Joakim Larsens Moder, havde han Sønnen Johan Nicolai Claudius K. (26. 6. 1811—21. 8. 1882), der blev Joakim Larsens Svigerfader. Se under Johan K.

Kirchhoff, Elise, Joakim Larsens Hustru. Se Elise Larsen.

Kirchhoff, Johan Nicolai Claudius (1811—1882). Joak. Larsens Svigerfader. Saddelmager i Nykøbing Sj. Broder til Joakim Larsens Moder. Gift med Birthe Marie Clausen, der blev

adopteret af Konsumptionsinspektør, Kammerraad Sigfred Victor Sletting. (1746—1829).

Kroman, K. (1846—1925). Dimit. 1865. Professor ved Universitetet.

Larsen Astrid, Joakim Larsens ældste Datter. Født 30. Mai 1871 paa Frederiksberg i Smallegade Nr. 3. Død 27. September 1927 i Veile. Gift 1898 med Aage Jensen Rudbeck, (dengang Kopist i Landsover- samt Hof- og Stadsretten i Kbhvn., samt Assistent i Kultusministeriet; 1904 Fuldmægtig. 1912 Herredsfoged i Norvang-Torrild Herreder, 1914 Civildommer i Veile). Om Søsteren se: Gerda Larsen.

Larsen, Elise Kirstine Adolfine, født Kirchhoff, Joakim Larsens Hustru (9. 4. 1843—3. 3. 1920). Datter af Joakim Larsens Morbroder, Saddelmager Johan Nicolai Claudius K. og Birthe Marie Clausen, der blev adopteret af Konsumptionsinspektør, Kammerraad Sigfred Victor Sletting.

Larsen, Gerda, Joakim Larsens yngste Datter. (Se iøvrigt Astrid Larsen. Der var kun disse to Børn). Født 7. 9. 1874 i Pilealléens gamle Skolebygning, der 1911 gav Plads for Menighedshuset. Død 10. 7. 1885 i Skolen paa Niels Ebbesens Vei.

Larsen, Jens Christian, hans Stamtræ og hans Brødre. Jacob Olsen var Gaardsidder i Abildøre, Egebjerg Sogn, Odsherred, og var gift med Karen Jensdatter. Ogsaa deres Son Ole Jacobsen (13. 10. 1749—28. 8. 1826) var Gaardsidder i Abildøre. Han var gift med Mette Hansdatter (1759—22. 4. 1794), og de havde Sønnen Lars Olsen (7. 11. 1784—4. 4. 1842)), Snedkermester i Nykøbing Sjælland. Gift 26. 1. 1910 med Bodil Jensdatter fra Rørvig. (5. 1. 1788—2. 9. 1871) og de havde 4 Børn:

1. Marie Larsen (2. 5. 1810—17. 6. 1891), gift med Hattemager Morten Wiggers (3. 4. 1810—14. 1. 1860). Deres to Børn, Frits og Laurits, Fættene til Joakim Larsen, nævnes i denne Bog.
2. Jens Christian Larsen (30. 5. 1812—12. 10. 1883) Snedkersvend. Elev paa Jonstrup. Dimitteret 1838. Lærer i Nykøbing Sj. Gift 15. 4. 1840 med Elise Cathrine Christiane Kirchhoff (14. 5. 1808—15. 5. 1890). Børn: Theodor, Ferdinand, Joakim, Georg, Victor. (Se disse).
3. Jacob Larsen (19. 8. 1815—5. 4. 1886) Snedker i Nykøbing Sj. Gift 23. 8. 1850 med Johanne Cathrine Gottschalck (5. 1. 1822—23. 8. 1910).

4. Carl Larsen (13. 5. 1819—30. 1. 1873) Kobmand i Nykøbing Sj., Snedker i Kbhvn. Boede i Dronningens Tværgade. Nævnes i denne Bog som Onkel Carl. Gift 7. 11. 1852 med Vilhelmine Dorthea Olsen (12. 3. 1827—16. 1. 1887). Hun nævnes i denne Bog som Tante Mine sammen med sin Datter Camilla.

Larsen, Joakim, og hans Brodre.

1. *Theodor* (Laurits Frederik Th. L.). Født 23. Jan. 1841, død 12. Apr. 1904. Dimitteret 1861. Andenlærer i Sorby-magle. — 17. 10. 61 Fjerdelærer ved Realskolen i Koge. — 30. 6. 71 Lærer i Ørsted. — 17. 2. 81 Forstelærer i Taarbæk. Gift første Gang (22. 8. 1873) med Emilie Margrethe Bergmann, der døde 17. 9. 1876. Gift anden Gang (14. 10. 1881) med Cecilie Margrete Madsen, født 15. 8. 1854, der endnu lever i Kbhvn som Enke.
 2. *Ferdinand* (Albert Villiam F. L.). Født 25. 3. 1843. Dod 11. 2. 1912. Lærte Kobmandshandel i Nykøbing Falster 1857—1869. Kobmand i Næstved 1869—97. Boede 1897—99 i Utterslev som Rentier, senere i Roskilde. Gift første Gang (25. 6. 1875) med Marie Sophie Margrethe Teisen, der døde 1896. Gift anden Gang (6. 5. 1899) med Lise Jensine Teisen, Søster til hans første Kone. (1852—1929).
 3. *Joakim* (Elliot Kirchhoff J. L.). Dod 12. 3. 1920.
 4. *Georg* (G. Oluf Valdemar L.). Født 20. 6. 1848. Dod 10. 8. 1917. Dimitt. fra Jonstrup 1868. Samme Aar Hjælpelærer i Nykøbing Sj. — 16. 10. 1872 Lærer i Kirkerup. — 27. 12. 1876 i Glostrup. — 1. 1. 1883 Revisor ved de Ferslewske Dagblade. — 11. 2. 1892 tillige Lærer i Utterslev. — 1. 1. 1900 Kommunelærer i København. Tog sin Afsked som Lærer 1. 1. 1911. Gift (1. 11. 1873) med Anna Thorline Teisen (født 9. 2. 1851. Dod 1921). Søster til hans Broder Ferdinands Hustruer.
 5. *Victor* (Carl V. Riddermann L.). Født 11. 12. 1851. Dod 25. 4. 1868 efter lang Tids Sygdom.
- Lorentzen, L. C.* (1809—1871). Født paa Jonstrup, hvor Faderen var Portner. Dim. fra Jonstrup 1829. Lærer i Braade til sin Dod).
- Malling, J. V.* (1846—1912). Dimitteret 1865. Kendt Præst (og Forfatter).
- Mine.* Tante Mine, se Nr. 4 under Jens Chr. Larsen.
- Mortensen, Hans* (1788—1859). Dimitteret 1809.

Mortensen, Ludvig. En ulykkelig Mand, hvis Fremtid syntes lovende, men efterhaanden blev meget mørk, da han stødte Alle fra sig. Han kaldte sig en Tidlang Ludvig Mortensen, senere snart H. Steen, snart Mortensen Steen og snart H. F. L. M. Steen. Han var filosofisk Candidat, og han fik — hvilket forresten var paa Trods af Skik og Brug — Lov til at holde filosofiske Forelæsninger i et Universitetsauditorium (Hedenskab o. s. v.) men holdt snart op dermed. Han hjalp Forfattere og Forlæggere med at udgive Lærebøger og udgav en Naturhistorie under Navnet E. S. Berggreen, en Fædrelandshistorie under Navnet V. Klaussen o. s. v. En væsentlig Del af Joakim Larsens danske Læsebog skyldes ham.

Mygind, Fr. (1845—1927). Dim. 1866. Præst.

Nielsen, Thorvald. (1839—1916). Dim. 1858. Lærer i Vridsløsemagle.

Nielsen, Zacharias. (1844—1922). Dim. 1863. Forfatter, Professor. *Nøddebo Præstegaard.* Se Fr. Dahlerup.

Olsen, H. P. (1845—1886). Dim. 1865. Lærer i Lyndby ved Roskilde. Drukede paa en Seiltur d. 27. 8. 1886.

Petersen, Julius. (Dim. 1865). Blev Lærer i Tjæreby ved Skelshor, senere i Skuldeløv, hvor han afløste Faderen.

Rolsted, Emil (1848—1928). Dim. 1867. Forstander paa Bakkehuset (Aandssvageanstalten).

Rudbeck, Astrid. Se Astrid Larsen.

Smith, Fr. (1846—1918). Dim. 1866. Lærer i Himmelev ved Roskilde. Kendt bl. a. for sine Lærebøger i Dansk.

Wiggers, Benedicte Othilia Lagertha, født Jensen. Datter af Seminarieforstander, Etatsraad Jensen. Født 4. 9. 1843. Gift 14. 10. 1868 med L. Wiggers. Lever endnu i April 1929 som Enke i København.

Wiggers, Frils (1839—1898). Broder til L. Wiggers. Snedker, men overtog efter Faderens Død dennes Hattemagerforretning i Nykøbing Sj.

Wiggers, Laurits (1844—1922). Dimitteret 1864. Søn af Hattemager Morten W. og Marie Larsen, der var Søster til Joak. Larsens Fader.

FORSTANDER BREDSTRUPS SIDSTE DIMISSION

Af K. Frigast Hansen.

Pinselørdag — 18. Maj 1929 — i straalende Solskin vandrede en Flok gamle Jonstruppere den kendte Vej fra Maaløv til Jonstrup.

Oppe paa Maaløv Bakke stod de stille. Der nede i Dalen laa Borgen solbeskinnet med Flaget til Tops, omkranset af den lysegrønne Skov og med Søndersøens blinkende Vand i Baggrunden. Et herligt Syn! En festlig Ramme om den særlige Begenhed, — Forstander Bredstrups sidste Dimission.

Billedet skiftede. Nu Musiksalen, hver Plads var optaget. Fra Orgelet præluderedes, og saa lod den gamle Sang »Dagen gaar med raske Fjed« højtideligt og alvorsfuldt baaret frem af de mange Røster. Det var, som hvert Ord fik dobbelt Betydning.

Saa stod Forstanderen, som saa mange Gange før, paa Talerstolen, og saa talte han, saadan som vi var vant til, saadan at det gik os til Hjertet.*) I denne Stund følte vi, hans gamle Elever, hvor meget vi holdt af ham, og hvor stor Betydning han har haft for os. Det var smukt om end vemodigt. Efter Forstanderens Tale sang Elevkoret Rudolf Bruhns Sang:

Nu grønnes de Birke ved Søndersø Bred,
Det skinner med Sol gennem Bøge — — —

og derefter Afskedssangen: »Kanske for siste gangen«.

Og saa stod Prof. N. A. Larsen paa Talerstolen for at tolke den danske Folkeskoles og Ministeriets Tak for det aarelange, fortræffelige Arbejde, Forstanderen har udført:

*) Talen er aftrykt Side 50—55.

Vi forstaar godt, at det er vemodigt for Forstanderen at forlade Jonstrup. Det er ogsaa for os vemodigt, at han gør det. Men man skal ikke dvæle ved det, som er trist. Ethvert Tidsafsnit vil faa sit Livsindhold, ogsaa det, der nu er svundet hen, og vore Folelser munder ud i en dyb Tak og Anerkendelse for det Livsindhold, Forfatteren har givet det. Støttet til gode Medarbejdere — til hvilke jeg ogsaa regner hans Hustru — har han ført Jonstrup over fra dets lidt stive og kolde Tilværelse til et nyt og varmere Liv, karakteriseret ved en nøjere Forbindelse mellem Lærere og Elever. Bredstrup var ikke blot Forstander, han var ogsaa Menneske. Ikke alene vi, men tillige hele den danske Folkeskole takker ham, thi fra Jonstrup har han udsendt en stor Lærerstab, der har sund Fornuft og sund Folelse, har Benene paa Jorden og Øjet vendt mod Himlen. Ogsaa Ministeriet takker ham. Han var gerne den første, det tilkaldte, naar der skulde raadslaas om Seminariernes Undervisning, og man skylder ham Tak for den Sikkerhed og Klarhed, hvormed han altid udtalte sine Meninger. Jeg vil udtale det Ønske, at den samme Aand, der herskede i hans Tid, fremdeles maa herske over Seminariet.

Seminarielærer Steensen bragte derefter en speciel Tak fra Seminariets egne Lærere for mangeaarigt Samarbejde, hvorefter Forstanderen takkede for den venlige Dom, man havde fældet over hans Gerning. Denne Dom, sagde han, er altfor venlig og altfor anerkendende. Og saa lød »Dejlig er Jorden«.

Billedet skiftede igen. Gymnastiksalen var pyntet med lysegrønt Bøgelov og Flag. Gamle og Unge flokkedes, da Klokkeren kaldte til Samling igen i Salen. Alvor og Skæmt vekslede. Inspektør Gehl frembar gamle Elevers Hyldest og Tak*) til Forstanderen. Elevorkestret spillede, og først henad Midnat skiltes de mange, der netop paa denne Dag trængte til at være sammen med Forstanderen.

*) Findes som selvstændigt Indlæg Side 48—49.

GAMLE ELEVERS TAK TIL FORSTANDER BREDSTRUP

Tale holdt af Skoleinspektør *Ernst Gehl* ved Forstanderens sidste Dimission.

I en lille Fortælling »La derniere Classe« skildrer Alphonse Daudet smukt og stemningsfuldt en gammel Skolemesters sidste Time. Noget af den samme Følelse og Stemning, som her mærkes, har sikkert besjælet mange af os gamle Jonstruppere, som i Dag er stævnet til »Borgen« for endnu en Gang at sætte os paa Bænkene og lytte til vor gamle Skolemesters Røst.

Naar vi har siddet her mellem Borgens unge Søneskare, da har Minderne fra hver en Krog hvisket til os om vor glade Ungdomstid, og en Tak er steget fra vore Hjerter op til vor gamle Skolemester, medens vi lyttede til hans Ord.

Hvor kendte vi disse Toner igen, Toner, der ramte Strengene i vore Sjæle, saa disse gav Genlyd om en svunden Tid og fik os til at mindes Timerne paa Klassen, de Timer, i hvilke vi blev varme i vore Hjerter, naar Forstanderen talte om vor Gernings Betydning, men ogsaa om dens Ansvar, at vi maatte have det rette Lærersind.

Nu er vi mødt til den sidste Time for at sige vor gamle Forstander Tak for de Værdier, vi har modtaget, og for hvad vor Jonstruptid har betydet for os i vor Gerning, for hvad han har saæet i Jonstrups Planteskole.

Vi skulde dog ikke være ægte Jonstruppere, om vi nøjedes med at bringe en Tak for dette; men som Sønner af »den gamle Borg« siger vi ogsaa en Tak, fordi Forstander Bredstrup stod som Værn om Jonstrups Minder, de Minder, der ej maa dø.

Er end mangt og meget forandret i Tidernes Løb, saa har Forstander Bredstrup forstaaet at bevare Kontinuiteten mellem Fortid og Nutid, saaledes at Jonstrupaanden stadig er den samme, og Jonstrupaanden er den Aand, som føler, at det. at være Jonstrupper, forpligter. Saaledes har jeg følt det, og saaledes følte min Fader det under Forstander Driebeins Ledelse og min Bedstefader i Etatsraad Jensens Jonstrup. For dette vil ikke blot vi, Forstander Bredstrups Elever, men ogsaa mange ældre Jonstrupper sige Tak. Tak, fordi Forstanderen i over en Menneskealder stod som Høvding paa »Borgen« og værnede om Jonstrupaanden.

Vi forstaar, at der over denne sidste Time er et Skær af Vemod, denne Blanding af Lyst- og Ulystfølelse, og vi forstaar, at det maa være svært at tage Afsked med sin Manddomsgerning, men vi forstaar ogsaa, at det maa være dejligt at staa saaledes som Tilfældet er med vor gamle Skolemester, omgivet af en Skare af gamle Elever, fra hvis Hjerter der lyder Dem en dybtfølt Tak i Møde. Fra Skagen til Gjedser, fra Vesterhavets bruisende Vande til Klippeøen mod Øst vil Deres Elever sende Dem en kærlig Tanke og Tak for, hvad De betød for os. I denne Tak ser jeg Bevis for, at Deres Gerning har baaret Frugt, at De har fyldt Deres Plads og Deres Liv faaet Indhold gennem den Indsats, De har ydet i dansk Seminarievirksomhed.

Som hin gamle Skolemester hos Daudet, da Timens Slutning nærmede sig, tog Kridtet og skrev paa Skoletavlen »Vive la France«, saaledes kunde jeg ogsaa tænke mig, at vor gamle Skolemester paa Jonstrups Tavle vilde skrive: »Leve Jonstrup!« Stig Bredstrups Navn er uløseligt knyttet til Jonstrup. Et Afsnit af Jonstrups Historie er nu sluttet, det Afsnit, der har til Overskrift: »Stig Bredstrups Jonstrup« — og for dette Afsnit bringer vi Forstander Bredstrup vor varmeste Tak.

En Tak for, hvad Forstanderen gennem sin Personlighed og sin Gerning betød for os, hans Elever, men ogsaa en Tak for, hvad Forstanderen gennem os kom til at betyde for dansk Skoleungdom.

MIN SIDSTE DIMISSIONSTALE

18 - 5 - 1929

Af *Stig Bredstrup*.

»Lykkeligst at hvile paa er fuldendte Gerning«.

Saaledes sang vi nu, og saaledes er der blevet sunget i mange Aar, hvergang vi havde Dimission. Og det er jo rigtigt. Kan vi en Aften, naar Dagens Arbejde er forbi, med Sandhed sige, at intet blev glemt og intet udsat, det blev gjort altsammen, det, som skulde gores, og vi blev helt færdige, da giver dette en Ro og Fred i Sindet, som gør Hvilen sød.

Men jeg tror, at disse Aftener er sjældne. Ofte var det nok saaledes, at vi havde glemt noget eller udsat noget, som vi godt kunde have faaet med; men det var nemmere at udsætte det. Det er, som det hedder et Sted hos Shakespeare:

»I Morgen og i Morgen og i Morgen,
det lister sig saa smaat fra Dag til Dag
indtil det sidste Blad i Livets Bog«.

Og saa bliver der jo ikke Tale om at hvile paa fuldendt Gerning.

Det kan være, at man havde faaet eller selv taget sig en Op-gave, som man ikke kunde lose, fordi den oversteg ens Kræfter. Det kan ogsaa være, at man kunde have gjort sin Gerning, hvis man blot havde samlet alle sine Kræfter om den. Men det var netop det, man ikke gjorde. Sindet var delt, og der var saa meget andet, der lagde Beslag paa Interesserne. Et Menneske bor ganske vist have mere end een Interesse. Lad os tænke os en Lærer — ved en Lejlighed som denne ligger det jo nær at

tage dette Eksempel — som ikke har Sans for noget som helst andet end sine Skolefag og sin Undervisning, saa kan han naturligtvis godt være en dygtig Underviser, men han bliver et afstumpet Menneske og derfor en kedelig Lærer. Vistnok maa intet menneskeligt være fremmed for et Menneske. Men der maa være et Brændpunkt, hvori alt samler sig. Men et saadant Brændpunkt findes ofte slet ikke. Man spreder sig over de mange Ting; der er saa meget, der skal gøres, og endnu mere, der ikke maa forsømmes.

Derfor bliver de Aftener saa sjældne, da man kan hvile paa en fuldendt Gerning.

Og selv om et Menneske virkelig fik sit Dagværk gjort til Ende, var maaske dog det allervigtigste tilbage. Foruden sin Livsgerning har ethvert Menneske et andet Arbejde at gøre, Arbejdet paa sin Sjæl, at den kan blive bedre, mere taalmodig, mere from og gudhengiven, mere ydmyg. Om dette Arbejde skriver Apostelen, at det skal udføres med Frygt og Bæven. Men mange skænker det aldrig en Tanke, og mange tænker kun paa det i Ny og Næ og tænker saa, at det kan man altid tage op, naar det gælder.

»I Morgen og i Morgen og i Morgen,
det lister sig saa smaat fra Dag til Dag
indtil det sidste Blad i Livets Bog«.

Se, naar vi regner ogsaa med dette Arbejde, bliver nok hine sjældne Aftener endnu mere sjældne.

For 19 Aar siden dimitterede jeg en ung Mand, som hed Julius Peter Ekberg. Det var et meget ejendommeligt Menneske. Han var uhyre svag af Helbred, men havde ikke desto mindre et sprudlende Lune, var fuld af Liv og Lystighed og Københavnerhumør. Rudolf Bruhn har givet et Billede af ham i »Jonstruppere« og i »De Seks«. Men Julius Ekberg havde med al sin Munterhed alligevel et alvorligt Sind. Han døde faa Aar efter, at han var kommet herfra. Og da han laa paa sit Dodsleje, ordnede han med kærlig Omtanke mange Ting og bad sin Moder sørge for, at hans nærmeste Jonstrup-Venner kunde faa synlige Minder om ham. Paa Jonstrup havde han levet sin

lykkeligste Tid. I sine Drengenaar havde han været saa svag, at han i hvert Fald til Tider maatte køres til og fra Skole. Nu var han dog blevet raskere; paa Jonstrup havde han fundet gode Venner, og blandt sine Kammerater havde han opnaaet Anseelse ved sin lyse Forstand og sit muntre Vid. Han havde, saa vidt jeg forstod det, faaet Tro paa, at Livet havde noget i Gem ogsaa til ham, at han, den Stakkell, som han havde været, dog trods sin Skrøbelighed kunde faa en Gerning at udrette til Gavn og Glæde ogsaa for sine gode Forældre, hvis eneste Barn han var. Men nu forstod han, at der var intet Haab. Og saa ønskede han, at der skulde staa paa hans Gravsten: »Han fik kun begyndt«. Denne Indskrift fortæller om en tung Lod: en ung Mands haabefulde Drøm og vemodige Resignation. »Han fik kun begyndt«. Det er noget andet end »Lykkeligst at hvile paa er fuldendte Gerning«. Men der gives mange, som, hvor gamle de end bliver, ikke naar videre end til at faa begyndt, og mange, som aldrig faar begyndt.

Og nu, mine Dimittender, skal De i bogstavelig Forstand til at begynde. Gid De maa faa godt begyndt; thi det er jo halvt fuldendt.

Saa rejser det Spørgsmaal sig da, om De her har faaet noget at begynde med, og at fortsætte med, saa at De med Grund kan være Jonstrup taknemmelige i Deres Fremtid. Har De det? Jeg tror jo nok, at De i mer end een Henseende har modtaget noget, som uvilkaarligt har sat sit Præg, og som De i Deres senere Liv ofte vil komme tilbage til i taknemmelig Ihukommelse. De har levet her paa et historisk Sted. Igennem Jonstrup er der i 120 Aar gaaet en Slægternes Gang af Lærerungdom. De er blevet et Led af disse Slægter. Det er nok muligt, at De ikke for har tænkt videre over dette; men de gamle Overleveringer har alligevel — hvad enten De nu ved det eller ej — haft noget at sige for Dem; det vil De komme til at forstaa herefter, naar Deres Vej krydses af andre gamle Jonstrupere.

De har levet her paa et skont Sted. Jeg tænker, det slog Dem, allerede da De første Gang oppe fra Bakken saa ned over Jonstrup, den gamle Borg med Sønderso og Skoven som Baggrund, at her var smukt.

Og muntert Kammeratliv, hyggeligt Samvær med jævnaldrende og ligesindede hører vel fremfor noget til det, som har været af Betydning og vil mindes, til De bliver gamle.

Men De kom jo ikke hertil for først og fremmest at leve et muntert Kammeratliv paa et historisk Sted i en smuk Egn. Har selve Uddannelsen givet Dem noget at begynde med, og vil De senere i Livet kunne faa Nytte og Gavn af den? Har De faaet noget af os, Deres Lærere? Det er Spørgsmaalet. Naturligvis har De gennem Lærernes Undervisning faaet Kundskaber og Færdigheder, som De har Brug for i Skolen. Men har De faaet mere end dette? Har De faaet Lyst til at gaa videre? Og har vi ved at undervise Dem og færdes med Dem kunnet give Dem virkelige Værdier for Deres Gerning som Lærere og Deres Liv som Mennesker? Jeg ved det ikke, og De ved det maaske ikke selv nu. Det hører til de Ting, som Fremtiden vil aabenbare. Det kan godt være — jeg vil jo haabe det —, at De, naar Aar er gaaet, opdager, at De har faaet mere end et Eksamensbevis ud af vor Undervisning.

Jeg vil haabe, at De gaar til Deres Gerning med et frisk Mod og et frejdigt Sind. Men der kan og vil ogsaa sikkert møde Dem meget, som nedslaar Modet, og det vil formentlig ikke gaa Dem anderledes end andre Lærere, at De tidt bliver grebet af Modloshed, fordi Værket ikke lykkes eller paaskønnes, som De synes det burde. Vanskeligheder af mangehaande Art vil indfinde sig, og De vil ikke være længe om at opdage, at det er betydelig lettere at være Lærerelev end at være Lærer. Ogsaa De vil erfare, at de Aftener er sjældne, da man kan hvile paa fuldendt Gerning.

Og saa vilde jeg nu gerne til Afsked give Dem nogle Raad med paa Vejen — ikke mange, man kan jo nemlig let komme til at give for mange Raad, og saa glemmes de. Jeg vil nøjes med to Raad, som er nemme at huske.

Naar der kommer noget i Vejen, enten det nu gaar trægt med Undervisningen, eller Børnene ikke er, som de skulde være, og Forældrene heller ikke er, som de skulde være, og naar De møder Modstand og Uvilje, søg da altid først Fejlen hos Dem selv. Det raader jeg Dem til, for det første fordi man

her aldrig behøver at søge forgæves. Den, som søger, han skal nok finde, og for at rette sine Fejl maa man først have fundet dem. Og for det andet: dersom man ikke kan se Fejl hos sig selv, da bliver man bitter over Modstanden, og naar Mismodet bliver til Bitterhed, da faar man nu slet ikke sin Gerning fuldendt.

Det var mit første Raad. Søg Fejl hos Dem selv. Men saa vil jeg ogsaa give Dem et andet.

Da jeg i sin Tid skulde hertil, sagde min Fader til mig: »Husk, at du altid kommer længst med det gode!« Det var det eneste Raad, han gav mig; derfor husker jeg det. Jeg vil nu ikke paastaa, at jeg altid har fulgt Faders Raad; men somme-tider har jeg gjort det, og saa har jeg aldrig fortrudt det. Og nu er det da mit andet Raad til Dem: »Husk, at De altid kommer længst med det gode!« Nu kan en Lærer naturligvis ingenlunde altid tage det med det gode; til Tider maa der gribes ind med en fast Haand, og han bliver vred. Naar det sker, skynd Dem saa at blive god igen. Den, der gemmer paa sin Vrede og aldrig kan glemme, han er ikke god til at færdes blandt Børn. En Lærer maa være meget rund til at forlade. At forlade, at tilgive, det er ikke det samme som ikke at ønske ondt over den, som har forset sig, det er ikke det samme som ikke at gaa og tænke paa Forseelsen; men det er at kunne se saaledes paa den, man tilgiver, som om der aldrig havde været noget i Vejen. Saaledes forestiller vi os jo, det er, naar Gud tilgiver en Synder, og saaledes beder vi om, at han vil tilgive os. Nogle Mennesker fik som en Vuggegave det lykkelige Sind at have let ved at tilgive, andre har meget svært derved. Men det bedste Middel til at komme efter det, ogsaa for en Lærer i hans Forhold til Børnene, det er Bevidstheden om, at man selv har Tilgivelse behov.

Mine kære Dimittender! Nu er Deres Læretid her omme. I Dag gaar De over i de forhenværende Jonstrupperes Række. Om kort Tid er der en gammel Jonstrupper, som gør Dem Følge.

Jeg tør ikke sige, at jeg kan hvile paa en fuldendt Gerning. Ak, nej, Gud bedre det! Men jeg kan sige, at jeg har haft min

Gerning kær. Og hvad en af mine gamle Forgængere, Jens Jensen, sagde i sin første Dimissionstale, i Aar nojagtigt for 90 Aar siden, det tør jeg gentage i min sidste Dimissionstale: »I Kærlighed til vort Seminarium viger jeg ikke lettelig for nogen.« Jeg elsker dette Sted og denne Egn. Intet Sted har Vaarens Ynde saaledes tilsmilet mig som her, naar Bøgen sprang ud i Jonstrup Vang; intet Sted har de lyse Nætters Poesi saaledes grebet mit Sind som her, naar Mosekonen bryggede i Jonstrups Dal; intet Sted har Efteraarets gyldne Farver saaledes talt til mig som her, naar Høstsolen skinnede paa Jonstrups høje Træer, og jeg hørte det hviske gennem Løvet om Jonstrups gamle Dage.

Mange, mange Aar er hengaaet, siden min Hustru og jeg flyttede herind med vor lille Datter. Her har vi levet over Halvdelen af vort Liv; her har vi haft vore lykkeligste Dage; her har vi ogsaa gennemlevet vort Livs smerteligste Timer. Her har vi toppet, og her har vi dalet. Det bliver tungt for os at rejse herfra; det bliver det ogsaa for vore Børnebørn, hvis hele Verden Jonstrup er. Men nu er jeg altsaa ved Afslutningen af mit Livsværk. Da vil jeg tænke paa, at hvor lidt jeg end til Gavns har fuldbragt, har jeg dog ofte selv følt Glæde ved mit Arbejde. Jeg har tidt haft Glæde derovre i Lærestuerne, ogsaa her paa min Talerstol, hvor jeg nu staar for sidste Gang. Med dyb Taknemmelighed vil jeg mindes Samarbejdet med gode Medlærere, baade de nuværende og dem, som ikke er her mere. Og saa de unge, som jeg har elsket at færdes iblandt! Den Slægternes Gang, jeg i 34 Aar har set gaa herigennem, vil jeg tænke paa, saa længe jeg lever, fra de første til de sidste.

ARNE MØLLER

Skønt jeg ikke horer til Jonstrup-Samfundet og altsaa ikke ellers har nogen Adkomst til at skrive i dets Aarvog, tager jeg dog med Glæde mod Indbydelsen til i dette særlige Tilfælde at optræde som Gæst.

Det er en Begivenhed, at Jonstrups mangeaarige Forstander nu snart forlader sin gamle Borg, hvor han saa længe har dirigeret det jonstrupske Fest-Hurra, været en levende Tolk for dette Samfunds Tanker, Liv og Stemninger, men dog først og fremmest været en Forstander og Lærer, der til Hverdag og Fest har givet noget af sit eget levende Sind og sin temperamentsfulde Personlighed. Og jeg tænker mig, at adskillige af Jonstrup-Samfundets Medlemmer, der kender ham fra »Borgens« Hverdage og Feststunder, nu, maaske med en vis Spænding, spørger: »Ja, hvad saa — hvorledes vil nu hans Efterfølger falde ind i den jonstrupske Ramme og fortsætte gode Traditioner?«

Paa disse eller lignende Spørgsmaal vil jeg gerne yde mit personlige Bidrag til et Svar, der grunder sig paa adskillige Aars Bekendtskab og seks Aars godt Samarbejde.

En ren ydre Præsentation af Dr. phil. Arne Mollers Kvalifikationer turde være nogenlunde overflødig. Naar man som han har været Lærer ved én Latin- og Realskole, Lærer ved tre danske Folkehøjskoler (Testrup, Ry og Vejlbj) og tillige Forstander ved to af disse, været Seminarielærer ved Silkeborg Seminarium i 6 Aar og nu vel paa sjette Aar er Censor ved Lærereksamen og tillige som Sognepræst, først i Linaa ved Silkeborg, senere i Kolstrup ved Kerteminde, har været Skolekommissionsformand og Tilsynsmand ved Folkeskoler og endelig i de yngre Aar som Universitetsstipendiat har studeret ved Universiteter i Marburg, Berlin og Paris og i senere Aar som Dr. phil. i Islandsk Salmedigtning har givet Beviser paa videnskabelig Evne til at undersøge og bearbejde et vanskeligt tilgængeligt Stof — saa maa han dog vist, selv for en meget

Arne Møller.
Født 20.9.1876. Forstander paa Jonstrup d. 1.8.1929.

kritisk Lærerstands-Samvittighed, have sine Papirer i saa god Orden, at der ikke i saa Henseende kan forekastes ham noget.

Til alt dette skal jeg kun tilføje, at det ikke blot er hans Kærlighed til det danske Sønderjylland og til Island, der har givet sig Udtryk i hans Liv og Virke; men at han tillige er en i nordisk Litteratur kyndig Mand, ikke blot en Kender, men ogsaa en Mand med Evner til baade skriftlig og mundtlig at kunne føre andre ind i Digtningens Egne. Det Seminarium, der helt eller delvist skulde have ham som Lærer i nordisk Digtning eller Historie, vilde ikke faa Grund til at klage.

Men selvfølgelig har jeg mest personligt Indtryk af hans Lærergerning ved Silkeborg Seminarium og fra det Kendskab, jeg gennem 6 Aars Samarbejde har faaet til hans Karakter.

Han overtog Religionsundervisningen her, da den nu afdøde Vartovpræst og Censor ved Lærereksamen Hemming Carstensen var rejst herfra efter at have undervist her i 17 Aar. Uden at gaa nogen anden dansk Seminarielærer for nær tør jeg nok sige, at Carstensens Undervisning var noget for sig. Hans Timer blev dem, der prægede mest og virkede længst hos hans Elever. Det var altsaa ikke nogen let Arv at løfte at gaa ind i hans Gerning, og det laa langt fra Arne Møller at forsøge en ydre Efterligning; men han mødte med en dyb Forstaaelse af Carstensens Ejendommelighed og hans Undervisnings Værdi, og det lykkedes ham, saa at sige fra Begyndelsen, at skabe sin egen Form, og det saaledes, at hans Undervisning blev en lykkelig og god Fortsættelse i samme Aand. I een Retning var han helt Carstensens Ligemand: den nøjagtige Præcision, at være paa Pletten til Timens Begyndelse. Som Carstensen i 17 Aar, Sommer og Vinter, i godt og ondt Vejr, kom kørende sin Mil fra Sejling Præstegaard til Silkeborg, altid præcis Kl. 8 Morgen, saaledes kom Arne Møller ridende paa et væligt Dyr eller en mere adstadig Cykle sine 5 Fjerdingsvej ude fra Linaa, altid præcis paa Pletten til Timers Begyndelse.

Baade i Væsen og Udseende, i aandelig Evne og Karakter bærer Arne Møller Præg af gammel Kultur- og Slægtsarv, gennemlyst af skarp Intelligens, hurtig Opfattelsesevne og klar

Tanke, et spillende Vid og en udpræget musikalsk Evne. Jeg kunde fristes til at sige, at der er noget Heiberg-Welhavensk over ham, en Evne til hurtigt at gribe en Situation, at se det komiske i alt uægte Væsen og at give sin Tanke et klart Udtryk, undertiden med en Tilsætning af Sarkasme. Men dette Intelligenspræg er hos ham forenet med et redeligt og for al Skønhed og Ægthed opladt Sind, en stor Menneskekærlighed og Evne til at bringe Ofre for Mennesker. Jeg har mange Eksempler paa, hvorledes han »uden at lade den venstre Haand vide, hvad den højre gør« har kunnet bringe Ofre baade for Mennesker ude i sine Sogne og for Elever paa Seminariet. Har hans Vid og Salt maaske undertiden kunnet gøre en eller anden Elev lidt ængstelig eller halvved, naar denne har troet sig ramt, saa har hans gode, aabne Sind og rige Menneskelighed altid kunnet virke til, at man snart lærte baade at kende ham og at holde af ham som en Personlighed med et frisk Væld af Godhed. Hans Vid er af den gode Art, fordi det til Undergrund har et redeligt og varmt følende Sind.

Arne Møller er vant til baade at arbejde og at koncentrere sit Arbejde, og han kræver ogsaa Arbejde af sine Elever. I den Retning skal man næppe vente Blodsødenhed af ham, eller at han tager alt for lige godt. Og saa vil jeg tilføje: Man skal ikke frygte for, at man skal kede sig i hans Timer. Hans Intelligens og Klarhed evner at løfte ogsaa Hverdagens Arbejde op over det trivielle. Og hvem kan mon som han give en festlig Stund et festligt Udtryk! Han er, synes det mig, noget nær den bedste Improvisator ved en festlig Lejlighed, jeg har hørt.

Lad mig da ønske Arne Møller og Jonstrup til Lykke med hinanden og til et langt Samliv i Arbejde og Fest, til en god Fortsættelse af Tonen og Aanden fra Forstander Bredstrups Dage. Han vil — det ved jeg — medbringe ikke blot den gode Vilje, men ogsaa Viden, Aand og et Sind, der vil omfatte baade Forhold og Mennesker med varm Sympati og ægte menneskelig Sans.

P. J. M. Vinther.

Silkeborg Seminarium i April 1929.

REGNSKAB

	¹ / ₁ 1928— ³¹ / ₁₂ 1928.	Indtægt. Kr. Ø.	Udgift. Kr. Ø.
Kassebeholdning pr. ³¹ / ₁₂ 1927.....		494 61	
Kontingenter		592 00	
Salg af Jonstrupbogen		332 20	
Portogodtgørelse.....		21 70	
Restancer.....		6 00	
Renter		12 42	
Gratiale til Postbud.....			4 00
Porto			95 05
Girokort og Girogebyr.....			10 74
Duplikering.....			5 75
Papir og Konvolutter.....			26 39
Medhjælp ved Udsendelse af Jonstrupbogen 1928..			35 00
Bestyrelsesmøde, Telefonsamtaler			16 50
Clichéer og Billeder til Aarbogen 1928.....			100 00
Trykning og Hefning af Aarvog 1928.....			598 00
Tilskud til Stævnet 1928			46 92
Kassebeholdning pr. ³¹ / ₁₂ 1928.....			520 58
		1458 93	1458 93

K. Frigast Hansen.

Undertegnede Revisorer har gennemgaaet ovenstaaende Regnskab med Bilag og fundet det rigtigt. Kassebeholdning forevist.

Søsum og Siersted Skoler i Marts 1929.

M. Pedersen.

S. M. Vaaben.

JONSTRUPSAMFUNDETS BESTYRELSE

Forstander *Stig Bredstrup*, R. Dbm., Farum, Formand. Ene-lærer *Jul. Christensen*, Skenkelso, Ølstykke. Førstelærer *J. Hege-lund*, Ulstrup, Gørlev. Seminarieelev *Dan Schou*, Jonstrup, Ballerup. Kommunalærer *K. Frigast Hansen*, Njalsgade 67, Kbhvn. S.

Sidstnævnte er Kasserer og modtager Indmeldelser.

Trykfejl.

Side 5, Lin. 3: Optegnelse. Læs: Optegnelser.

Side 24, Lin. 20: Pilialleen. Læs: Pilealleen.

Side 47, Lin. 6: Forfatteren. Læs: Forstanderen.